GRAMATICA
(INVATATORI, EDUCATORI, LIMBA ROMANA)

CUPRINS

FUNCŢIILE COMUNICĂRII

Există **şase funcţii ale limbajului,** în care sunt angajaţi factorii comunicării(elementele situatiei de comunicare). **Funcţiile limbii corespund situării comunicării lingvistice în perspectiva unuia dintre factorii comunicării:**

- **emițător - funcţia emotivă**
- **receptor – funcţia conativă**
- **mesaj – funcţia poetică**
- **cod - funcţia metalingvistică**
- **context (sau referent)– funcţia referenţială**
- **canal de transmitere – funcţia fatică**

1.Functia corespunzătoare centrării mesajului pe **emiţător** este funcţia **EMOTIVA,** care trădează starea afectivă, sentimentele, valorile morale, capacităţile cognitive şi cultura emiţătorului. Funcţia emotivă a comunicării constă în **evidenţierea stării interne a emiţătorului**. Aceasta se referă, cum bine se ştie, la **capacitatea pe care o avem, ca emiţători, să marcăm poziţia noastră faţă de informaţia pe care o conţine enunţul nostru.**

Ea se se realizează la nivelul emotiv al limbajului prin interjecţii, exclamaţii, prin lungirea emfatica a sunetelor. Este semnificativ că intonaţia are un rol deosebit de important în exprimarea poziţiei Emiţătorului. Alte procedee: folosirea diminutivelor şi augmentativelor, preferinţa pentru un anumit termen din seria de sinonime aflată la dispoziţia vorbitorului.

2.Funcţia orientată spre **receptorul** mesajului este cea **CONATIVĂ,** ce serveşte la**incitarea acestuia la acţiune/respectiv la încetarea acţiunii prin ordine, îndemnuri, rugăminţi, interdicţii**, etc. Prin acesta functie se urmareste un anumit raspuns de la receptor.**Funcţia conativă** se concentreaza pe strategia lingvistică a contactării receptorului, bazată pe mărci ale vocativului (la substantive, pronume, numerale şi adjective) şi imperativului (mod verbal personal), de propoziţii imperative, exclamative, afirmative şi negative. Constructia mesajului este la modul imperativ prin excelenţă.

3. Funcţia aferentă **mesajului** este cea **POETICĂ,** prin care **limbajul se orientează spre sine, spre propria organizare**. Limbajul poetic pune accentul pe modul **cum se spune**, *cum* se vorbeşte, spre deosebire de limbajul ştiinţific, care pune accentul pe *ce* se spune. Anumite reclame fac apel la acest tip de mesaj, în special reclamele pentru serviciile turistice. Funcţia poetică presupune modul în care este concentrat mesajul poetic de la emiţător spre receptor şi constituie **funcţia esenţială a artei verbale**. Ea nu apare singură: în poezia epică, unde se întrebuinţeaza formulări la persoana a treia, apare şi funcţia referenţială; în poezia lirică**,** în care enunţurile sunt la persoana întâi, apare şi funcţia emotivă, iar în poezia liric-adresativă, cu valori retorice, formulate la persoana a doua (oda, epistola, satira), apare şi functia conativa. În opera dramatică, se exploatează din plin resursele oferite de funcţiile limbajului, mai ales factorii de perturbare a comunicării, care creează atmosfera specifică.

4.Funcţia corespunzătoare **codului** este cea **METALINGVISTICĂ**, ce are în vedere**înţelegerea corectă şi completă a mesajului.** Ea presupune **intervenţii prin care se verifică folosirea şi înţelegerea cuvintelor, a sensului lor, a implicaţiilor colaterale ale semnelor din cod.** Este necesar să se atragă atenţia asupra codului utilizat, fie prin gesturi, fie în perifraze explicative (explicaţii de genul *glumesc, desigur*). Funcţia metalingvistică are în vedere codul in care se exprima interlocutorii, modul în care funcţionarea nivelurilor limbii (morfologic, sintactic, lexico-semantic etc.) favorizează şi facilitează comunicarea. Comicul de situatii se bazeaza din plin pe functia metalingvistică a comunicarii

5.Funcţia limbajului corespunzătoare **contextului** este cea **REFERENŢIALĂ**. Aceasta ilustrează **modul de folosire a limbajului pentru a exprima o realitate, o interpretare personală, o imagine, o părere sau o idée, aşa cum o percepe emiţătorul**. Funcţiareferenţială transmite informatii despre lumea reală sau imaginară, trimite la context şi stabileşte referentul. Ea poate fi denotativă sau cognitivă, având în vedere informarea, contextul lingvistic şi extralingvistic (social, cultural,) al comunicării.

6. Funcţia limbajului corespunzătoare **canalului** este cea **FATICĂ, interacţională**. Ea serveşte la **stabilirea relaţiei de comunicare şi la cultivarea interesului pentru aceasta până la încheierea mesajului, prin verificarea funcţionării optime a circuitului**. La nivelul contactului social funcţia fatică asigură comunicarea de succes prin amprenta lingvistică degajată.

Majoritatea textelor îndeplinesc mai multe functii, dar hotărâtor pentru includerea într-un stil sau altul, este funcţia dominantă. De pildă:

- **emotiva** în memorii, confesiuni, comentarii, interpretări critice
- **conativă** în ordine, decizii, regulamente, discursuri politice, predici, reclame
- **poetică** în operele literare, dar şi în unele mesaje publicitare
- **metalingvistică** în analize gramaticale, în dicţionare, în texte cu caracter didactic
- **referenţială** e dominantă în comunicate oficiale, buletine, chestionare, referate, cronici

- **fatică** în saluturi şi formule de convenienţă, texte de receptare a mesajului telefonic

STILURILE FUNCȚIONALE

STILUL (astăzi: mod de exprimare verbală sau scrisă)- expresia unei individualităţi

COTEANU:

STILUL ARTISTIC **Cum** transmite	**STILURI NONARTISTICE/FUNCŢIONALE** **Ce** transmite
Limbaj conotativ	Limbaj denotativ
Unicitate şi inovarea expresiei	Expresie caracterizată prin folosirea unor formule şi construcţii mai mult sau mai puţin fixe, repetabile
Bogăţie lexicală	Concentraţie lexicală
Sensuri multiple	Sensuri unice

STILURILE FUNCŢIONALE - variante ale limbii literare care corespund anumitor sfere de activitate umană

1. **STILUL OFICIAL (JURIDICO-ADMINISTRATIV)-** se întrebuinţează în sfera relaţiilor oficial-justiţie, administraţie, diplomaţie etc.-, fiind reprezentat de o categorie largă de texte (legi, hotărâri judecătoreşti, regulamente de funcţionare a instituţiilor, documente politice, corespondenţa oficială, petiţiile şi memoriile cetăţenilor, curriculum vitae, procesul-verbal, cererea, formularul, interviul de angajare etc.) şi are următoarele particularităţi:
   - Are funcţie referenţială
   - Emiţătorul este specializat, receptorul este, de obicei, specializat, dar şi nespecializat, cel care vrea să cunoască legea
   - Respectarea normelor limbii literare
   - Obiectivitate
   - Lipsa afectivităţii şi a expresivităţii
   - Enunţuri cu formă impersonală
   - Vocabular specializat
   - Folosirea neologismelor, dar nu în număr la fel de mare ca în stilul ştiinţific
   - Limbaj accesibil
   - Claritate, precizie, concizie, proprietate
   - Utilizarea cuvintelor cu sens denotativ
   - Mod de expunere formal
   - Setereotipie: utilizarea de clişee lingvistice-formule gata consacrate/ formule tip (vezi cererea)
   - Scop utilitar, informare, educare
   - Respectarea unor reguli de prezentare grafică (împărţirea textului în paragrafe, alineate, articole)

2. **STILUL (TEHNICO-)STIINTIFIC** este folosit în studii şi lucrări ştiinţifice şi are următoarele caracteristici:

- Are funcţie exclusiv referenţială
- Transmite informaţii ştiinţifice, tehnice,
- Respectarea normelor limbii literare
- Obiectivitate, folosirea pluralului autorului, întrucât acesta evită referirea la propria persoană
- Claritate, precizie, concizie
- Emiţătorul este specializat, iar receptorul poate fi specializat sau nespecializat
- Utilizarea unei terminologii specifice fiecărui domeniu şi tehnicii, precum şi a neologismelor, multe de circulaţie internaţională
- Folosirea cuvintelor mai ales cu sensul lor propriu/ denotativ monosemantism
- Lipsa figurilor de stil
- Utilizarea citatului ca punct de plecare într-o argumentare
- Completarea conţinutului cu mijloace extralingvistice: harti, desene etc.
- Scop informativ, de educare
- Structura logică a propoziţiilor şi a frazelor
- Tipuri de mesaje: referatul, comentariul, analiza de text, paralela

3. **STILUL BELETRISTIC (LITERAR ARTISTIC)** este specific operelor literare în proză şi în versuri (+memorii, jurnale, eseuri, memorii, amintiri etc.) şi are următoarele trăsături:

- Mesajul are funcţie poetică, centrată asupra lui însuşi
- Caracterul individual al stilului
- Bogăţie expresivă şi forţă de sugestie, obţinute prin folosirea figurilor de stil şi a procedeelor artistice, a cuvintelor polisemantice şi cu sens figurat/ conotativ;
- Preluarea unor elemente de la celelalte stiluri la nivelul limbajului-arhaisme, neologisme, elemente de jargon şi argou, regionalisme, termeni ştiinţifici etc.
- Încărcătură emoţională
- Căutarea originalităţii în exprimare
- Respectarea, în general, a normelor limbii literare, scriitorul îşi ia o mare libertate
- Eufonia, ambiguitatea, sugestia, expresivitatea, originalitatea
- Scop estetic

4. **STILUL PUBLICISTIC** este caracteristic mijloacelor de comunicare în masă: ziare, reviste, televiziune, radio, având funcţia de mediatizare a evenimentelor, şi are următoarele particularităţi:

- are funcţie conativă
- stil puţin unitar
- respectarea normelor limbii literare
- limbaj accesibil
- lexic bogat, variat
- adaptabilitate la inovaţie, reflectată în folosirea unor neologisme la modă
- utilizarea unor figuri de stil, a unor construcţii expresive (de exemplu. formulări şocante, eliptice, pentru a atrage atenţia cititorului etc.)

- varietate de forme: articol, ştire, reclamă, comunicat, interviu, reportaj, corespondenţă, cronică etc.
- folosirea de mijloace extralingvistice: fotografii, caricaturi etc.
- scop informativ, dar şi persuasiv de influenţare a opiniei publice
- se poate adresa raţiunii sau afectivităţii

5. **STILUL COLOCVIAL** (după unii) este întrebuinţat în sfera relaţiilor particulare, în planul vieţii cotidiene şi este caracterizat prin:

- încălcare frecventă a normelor limbii literare
- utilizare de mijloace nonverbale în comunicarea orală
- exprimare relaxată, nesupravegheată
- naturaleţe, expresivitate, pitoresc
- întrebuinţarea de termeni argotici, a elementelor de jargon, a regionalismelor, a proverbelor şi a zicătorilor
- folosirea clişeelor la modă, formule de salut, ticuri verbale, neologisme la modă
- Încărcătură emoţională

FONETICA

Fonetica este o ramură a lingvisticii care studiază producerea, transmiterea, audiția și evoluția sunetelor limbajului articulate.

Vocalele din limba româna

Vocala este un sunet al vorbirii din limba romana, la a cărui emitere curentul de aer sonor iese liber prin canalul fonator, fără să întâlnească nici un obstacol în cale.

Vocala A

Se scrie și se pronunță ***a***, nu ***ea***, după literele ***ș*** și ***j*** în rădăcina cuvântului: *șa, șade, șapte, șase, deja, jale, jar* (nu *șea, șeade, șeapte, șease, dejea, jeale, jear*).

Vocalele în hiat din Limba Româna

Vocalele in hiat reprezinta fenomenul fonetic constând în întâlnirea a două vocale pronunțate succesiv în silabe diferite, fie în interiorul unui cuvânt, fie între două cuvinte alăturate.

Diftongii din Limba Româna

Pronunțare în aceeași silabă a unei vocale cu o semivocală; grup de două sunete sau mai multe sunete format dintr-o vocală și o semivocală care se pronunță în aceeași silabă sau cuvantare.

Triftongii din Limba Româna

Triftongii reprezina un grup de trei sunete diferite care formează o singură silabă.

Consoanele din Limba Româna

Consoanele din limba romana reprezinta acel sunet al vorbirii produs la trecerea curentului de aer prin canalul fonator atunci cand întâmpină obstacole.

Despartirea in silabe în limba româna

Când în limba româna un cuvânt nu se termină într-un rând, se vor trece în rândul următor numai silabele (compuse din litere din alfabet) întregi.

Despartirea in silabe a unor cuvinte are scopul de a pune in evidenta structura acelor cuvinte (in silabe) si in cazul poeziei metrica sa.

Despartirea in silabe se face cu ajutorul semnului ortografic numit **cratima** si are o anumita valoare stilistica: Ex. *Im-be-ci-lu-le!*

In Ortografia romana se pune mai mare importanta insa pe **despartirea cuvintelor de la capat de rand** care nu coincid intotdeauna cu despartirea in silabe a cuvintelor.

Despărțirea în silabe a cuvintelor sau silabisirea se face astfel:

a) dacă vocala e urmată de o singură consoană, aceasta trece la silaba următoare: *le-ge, o-ră*;

b) dintre două vocale succesive (în hiat), prima aparține silabei dinainte, a doua celei următoare: *ce-re-a-le, lu-a*; *i* și *u* semivocale, între două vocale, trec la silaba următoare: *ba-ia, no-uă;*

c) dacă vocala e urmată de două sau mai multe consoane, prima consoană aparține silabei dinainte, cealaltă – sau celelate – silabei următoare (excepțiile se vor vedea mai jos): *ac-ti, as-tăzi, mul-te, os-cior, as-pru, con-tra, mon-stru*;

d) când prima consoană este *b, c, d, f, g, h, p, t, v*, iar a doua este *l* sau *r*, amândouă consoanele trec la silaba următoare: *a-bre-vi-a, a-cru, co-dru, a-fla, a-gro-nom, si-hlă, su-plu, a-tlet, li-tru, de-vre-me*;

e)grupurile *ct, cț* și *pt, pț* precedate de consoane se despart: *onc-tu-os, punc-taj, func-ți-e, sanc-ți-u-ne, somp-tu-os, pre-emp-ți-u-ne*;

f)cuvântul *jertfă* se desparte *jert-fă*;

g)la cuvintele compuse (din doua sau mai multe litere din alfabet – limba romana) și la cele derivate cu prefixe, precum și la unele derivate cu sufixe (derivate de la teme terminate în grupuri consonantice cu sufixe care încep cu o consoană), despărțirea în silabe se face, de preferință, ținându-se seama de părțile componente, atunci când cuvântul e analizabil: *de-spre (*nu *des-pre), drept-unghi (*nu *drep-tunghi), in-egal (*nu *i-negal), ne-stabil (*nu *nes-tabil), sub-linia (*nu *su-blinia), vârst-nic (*nu *vâr-stinc)*.

Despartirea grupurilor de cuvinte si a abrevierilor

Pentru pastrarea unitatii lor nu se despart la sfarsitul randului (ci trec integral pe randul urmator) urmatoarele:

– **abrevierile** se scrie lagat (ex. UNESCO) sau despartit prin <u>blancuri</u> (S N C F R), prin puncte (a.c – anul curent) ori prin <u>cratima</u> (lt.-maj., S-V);

- **derivatele** scrise cu cratima de la abrevieri: R.A.T.B-ist (NU R.A.T.B- ist, R. A.T.B.-ist);

Derivatele devenite cuvinte urmeaza regimul cuvintelor: *ce-fe-rist.*

- **numele proprii de persoane** : Vasilescu, Ali el-Kabar (NU Va-si-le-scu, Ali el-Ka-bar);

- **numerele ordinale** scrise cu **cifre si litere**: XI-lea, 6-a (NU XI- lea, 6- a);

Se recomanda sa nu se separe de pe un rand la altul, ci sa se treaca impreuna pe urmatorul rand:

- **numele** (sau abrevierile sau prescuratile prenumelor) si numele de familie: Vasile Marinescu, V. Marinescu

- notatiile care includ abrevieri: 11 km, art. 14

Se tolereaza plasarea pe randuri diferite a prescurtarilor de nume generice si a numelor proprii din denumirile unor institutii, indiferent de ordinea lor: *Roman S.A., SC Firma-mea SA.,* dar si *F.C. Dinamo*

Formarea cuvintelor in Limba Română

Scrierea cuvintelor în limba româna **derivate** și **compuse**, a **locuțiunilor** și a **grupurilor** relativ stabile de cuvinte pune unele probleme specifice, greutatea de a distinge uneori între formații apartinând uneia sau alteia dintre aceste categorii putând crea și dificultați suplimentare.

Reguli generale:

– **derivatele** se scriu în limba româna într-un **cuvânt** (situațiile în care un**prefix** sau un **sufix** se scrie cu **cratima** sau **separate** sunt rare) folosind cuvintele din alfabet;
- **compusele** se scriu în limba româna, în funcție de partea de vorbire căreia îi aparțin și de gradul de sudură a compusului, în unul din cele **trei moduri posibile: într-un cuvânt**, **cu cratima** sau **în cuvinte separate;**
-formațiile din sau cu elemente de compunere se scriu intr-un **cuvânt;**
- locuțiunile se scriu in general in cuvinte **separate**, mai rar cu virgula sau cu cratima,
-**grupurile relativ stabile de cuvinte** se scriu în cuvinte separate;

Sufixe si prefixe din limba româna

Sufixul în limba româna
Sufixul este o îmbinare de sunete (litere din alfabet) sau un singur sunet care se adaugă după rădăcina sau după tema unui cuvânt pentru a crea cuvinte sau forme gramaticale noi

Prefixul în limba româna
Prefixul sau **afixul** reprezinta literele din alfabet sau grupul de litere, care se atașează înaintea rădăcinii sau a temei unui cuvânt, pentru a forma un derivat cu forme gramaticale noi (nu este obligatoriu)

LEXICOLOGIE ȘI SEMANTICĂ

Sinonimie
Definiţie: Capacitatea limbilor de a utiliza mai multe forme pentru a exprima acelaşi sens.
Este un tip de relaţie semantică ce se stabileşte între cuvinte care au înţelesuri atât de apropiate, încât le considerăm identice.
Câmpul de expansiune sinonimică este o modalitate de a arăta diferenţele dintre sensurile cuvântului polisemantic dar şi o posibilitate de organizare a cuvintelor în serii sinonimice.
Exemplu de câmp de expansiune sinonimică:
a ridica (o greutate) = a sălta = a înălţa;
a ridica (mânecile) = a sufleca;
a ridica (o casă) = a zidi = a construi;
a ridica (masele) = a mobiliza = a strânge = a aduna;
a ridica (preţurile) = a creşte = a urca = a mări;
a ridica(o pedeapsă) = a suspenda = a desfiinţa = a anula;
a (se) ridica, (de pe scaun) = a se scula, a se sălta;
a (se) ridica (la luptă) = a se răzvrăti, a se răscula.
Tipologia sinonimelor
Având în vedere echivalenţa de sens, sinonimele trebuie să aibă un număr cât mai mare de componente de sens comune (de preferinţă toate). Din această perspectivă se pot clasifica *(Dicţionar de ştiinţe. Ştiinţe ale limbii,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1997) astfel:
a) sinonime perfecte (totale), care nu se diferenţiază prin nici o trăsătură de sens (au aceeaşi definiţie semantică):
azot = nitrogen; stibiu = antimoniu; circumlunar = perilunar; mister =

enigmă; vorbăreţ= guraliv = locvace; a scrânti = a luxa; vlăguit = istovit = epuizat = extenuat;

b) sinonime imperfecte (parţiale) care se diferenţiază numai printr-o componentă de sens graduală:

teamă = frică („grad nedeterminat") şi *spaimă = groază* („grad maxim", alături de componentele de sens comune tuturor celor patru termeni); *deştept = inteligent* („grad nedeterminat") faţă de *genial* („grad maxim") şi *isteţ = ager* („grad mic"), alături de trăsături comune celor cinci sinonime („apreciere în plus privind inteligenţa");

c) sinonime care au câte o componentă de sens diferită: *duşumea = podea*

- trăsătură de sens comună: „partea de jos a unei încăperi";
- trăsătură de sens proprie: „numai din scânduri" *(duşumea)* şi „din orice material"*(podea),* trăsătură care poate fi neglijată în anumite contexte;

d) sinonime care prezintă atât diferenţe graduale, cât şi semantice, dar limitate cantitativ:

cald, călduţ, căldicel, fierbinte, clocotit, canicular

- se definesc toate ca „apreciere în plus privitoare la temperatură";
- se regrupează prin trăsături de sens diferite (uneori neglijabile): *cald* „grad nedeterminat"; *călduţ = căldicel* „grad mic"; *fierbinte* „grad mare"; *canicular* „grad maxim"; *clocotit (tor)* „grad maxim" + „proces de fierbere"; *dogoritor* „grad maxim" + „emanaţie de căldură".

Antonimie

Definitie: *Tip de relaţie semantică ce constă în opoziţia de sens între două cuvinte care* trimit *la realităţi (referenţi) nu numai diferite, ci şi contrare şi contradictorii.* (Angela Bidu Vrânceanu, Narcisa Forăscu, *Cuvinte şi sensuri,* Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică Bucureşti, 1988, p. 165)

Există o antonimie logică, obiectivă, care este implicată în lucruri din realitatea extralingvistică: *noapte - zi, iarnă - vară, dimineaţă - seara,* şi o antonimie pe care o stabilesc vorbitorii. În enunţul: „Am văzut două filme, unul *bun* şi altul *prost,*sensul antonimelor *bun - prost* reflectă o apreciere subiectivă. De aceea se spune că antonimia ca fenomen lingvistic acoperă atât cuvintele care denumesc noţiuni contrare*(iarnă - vară, dimineaţă - seară, bărbat - femeie, viaţă - moarte, îngheţ - dezgheţ),* cât şi pe acelea puse de vorbitori în evidenţă („Ce *grea* este valiza neagră şi ce *uşoară* este valiza gri").

Antonimele sunt fixate perechi şi, de aceea, par mai puţin dependente de context sau de o situaţie de comunicare. De exemplu, în mintea oricărui vorbitor este asociat *mic* cu *mare, tânăr* cu *bătrân, sărac* cu *bogat, adevăr* cu *minciună* etc.

Clasificarea antonimelor:

1. în funcţie de *dimensiunea semantică* (vezi *Dicţionar de Ştiinţe. Ştiinţe! ale limbii,*Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1997, p. 56):
   - antonime polare, care nu admit termeni intermediari: *soţ / soţie;*
   - antonime scalare, care admit gradarea şi care sunt adesea legate de proceduri de comparare: *mare /mijlociu / mic; fierbinte / cald/rece:*
   - antonime contradictorii: *celibatar* (necăsătorit) / *căsătorit;*
   - antonime contrarii: *a urca / a coborî;*
   - antonime reciproce: *a cumpăra / a vinde* etc.
2. în funcţie de **structura cuvântului:**
   - antonime cu radicali diferiţi: *corect - greşit; frig - căldură, întuneric - lumină; trecut- viitor; a veni - apleca;*

- antonime cu acelaşi radical stabilite prin prefixe şi sufixe: *corect* - *incorect; disciplinat* - *indisciplinat; noroc* - *nenoroc; moral* a *imoral; reversibil* - *ireversibil; hipotensiv* - *hipertensiv; cărticică* -*cărţoaie; căscioară* - *căsoaie etc.*

Aceste antonime au o marcă formală (prefixul, sufixul) care subliniază antonimia. Prefixele cu care se formează în general antonime sunt: *ne-, non-, in-, i-, des-, dez-, dis-, de-* etc.

Paronimie

Definiţie: *Relaţie dintre cuvinte foarte asemănătoare ca formă şi deosebite ca sens (diferenţa de formă se reduce la numai un sunet sau două).*

Se organizează pe baza apropierii formale în „serii paronimice".

Se stabileşte între unităţi lexicale, nu între un cuvânt şi o formă gramaticală a acestuia, ci între formele-tip ale aceleiaşi părţi de vorbire:

- substantive: *(abilitate - agilitate);*
- adjective: *(etic - epic);*
- verbe: *(a deconta - a decanta).*

• Paronimia apare şi la nivelul elementelor de formare a cuvintelor (prefixe şi prefixoide):

anti- / ante-; pre-/ pro-; în-/ in-; homeo-/ homo-

Dublete paronimice: *atlas - atlaz, argou - argon, adsorbţie - absorbţie, conjunctură - conjectură, locatar - locator.*

Triplete paronimice: *atitudine - aptitudine - altitudine, a migra - a emigra - a imigra, a releva - a reliefa - a revela.*

Atracţia paronimică este o greşeală de exprimare produsă de apropierea formală dintre paronime, care constă în faptul că unul dintre termenii paronimi, care e mai frecvent în limbă (mai cunoscut vorbitorilor) îl „atrage" pe cel care este mai puţin cunoscut, substituindu-i-se acestuia din urmă în procesul comunicării verbale: „analiză*literală"* în loc de „analiză *literară".* În situaţia în care fiecare dintre termenii seriei paronimice (dublet sau triplet) este *neologism* mai puţin accesibil, eventual termen specializat, posibilitatea erorii lingvistice este mai mare.

Termenii ştiinţifici din limbajele specializate neînsuşiţi corect sunt cei mai susceptibili de a intra în sfera „atracţiei paronimice". Când ambii termeni din perechea paronimică aparţin limbajelor specializate *(elipsă* - *eclipsă, etic -epic, glacial - glaciar, a evoca - a invoca),* confuzia poate deveni mai frecventă.

Omonimie

Definiţie: *Relaţie dintre două sau mai multe cuvinte care au aceeaşi formă dar sensuri diferite.*

Nivele de reprezentare:

-*lexical* (omonimie lexicală):

lin = „uşor"; lin = „specie de peşte".

-*gramatical* (omonimie morfologică, lexico-gramaticală):

el *cântă* (pers. a IlI-a, sg.) = ei *cântă*(pers. a III-a, pl.);

un (nişte)= articol nehotărât;

un (doi)= numeral;

un *(altul)*= adjectiv pronominal.

-*sintactic:*

chemarea profesorului =„profesorul cheamă" sau „profesorul este chemat".

Cauzele omonimiei lexicale:

a) *convergenţa fonetică* (evoluţia fonetică spre aceeaşi formă a două cuvinte diferite ca sens, de origini diferite, fie un cuvânt moştenit sau altul împrumutat,

fie împrumuturi din limbi diferite):
casă (< lat. *casa)* = „clădire destinată pentru a servi de locuinţă omului";
casă (< it. *cassa)* = „dulap, lădiţă pentru bani", „loc unde se fac plăţi".
lin (< lat. *lenis)*= „domol, uşor";
lin (împrumut din slavă) = „specie de peşte".
b) *divergenţă semantică* (apariţia unui sens nou în structura semantică a unui cuvânt polisemantic îndepărtat de sensul de bază, astfel încât legătura semantică nu se mai poate vedea):
calcul (< lat. *calculus) =*„pietricică formată în anumite organe ale omului (renal, vezicular etc.)";
calcul (< lat. *calculus)* = „socoteală, operaţie matematică".
<u>Diferenţierea sensurilor se face prin formele diferite de plural</u> (omonimie parţială):
calcul / calculi = „pietricele";
calcu / calcule = „socoteli".
c) *derivarea lexicală:*
sunătoare = „nume de plantă";
sunătoare = „care produce sunete" *(sună +* sufix *-ător);*
fierăriei = „lucruri de fier" *(fier +* sufix colectiv *-arie);*
fierărie =„prăvălia în care se prelucrează sau se vinde fier" *(fierar +* sufix nume de loc *-ie).*

Omonimele
Definitie: sunt cuvinte înregistrate în articole de dicţionar diferite, ca o dovadă că, deşi au o formă identică, între sensurile cuvintelor respective nu mai există nici o legătură. Au calitatea de a fi *omofone* (aceeaşi pronunţare) şi *omografe* (aceeaşi grafie).
Clasificarea omonimelor:
A. După gradul de identitate formală:
a)*omonime totale* (au toate formele identice):
mai adverb;
mai substantiv = „lună";
coş (coşuri) = „obiect împletit din papură, rafie sau nuiele";
coş *(coşuri)* = „bubuliţă purulentă care se formează pe piele".
b) *omonime parţiale* (sunt identice numai unele forme flexionare):
- diferenţiere semantică prin formele de plural: *cap, capi, capuri, capete; corn, corni, cornuri, coarne; ochi; ochi, ochiuri.*
- diferenţiere semantică prin apartenenţă la clasa morfologică: *cer* (substantiv); *cer*(verb, indicativ prezent).
B. După relaţia dintre omonime (în funcţie de posibilitatea de a se întâlni în aceleaşi domenii sau contexte):
a) omonime intolerabile (unul dintre cuvinte este înlăturat pentru a se evita confuzia de sens):
păcurar = „vânzător de păcură", *păcurar =* „păstor",
caz în care s-a înlocuit cuvântul *păcurar 2 =* „păstor" cu „cioban",
rămânând ca „păcurar" să denumească „vânzătorul de păcură".
b) omonime tolerabile (diferenţiabile în funcţie de context):
a afecta = „a atribui o sumă de bani" („Guvernul *a afectat* suma de ...pentru...");
a afecta = „a manifesta o stare sufletească negativă ca urmare a unui eveniment neplăcut" („Este *afectat* de vestea primită").
C. După apartenenţa morfologică:

a) *omonime lexico-gramaticale:*
- aparţin unor clase morfologice diferite: *cer =* substantiv;
cer = verb;
vine = substantiv, forma de plural de la *vână;*
vine = verb.
- provin din conversiune:
absolut (adj.) - *absolut* (subst.) - *absolut* (adv.);
muncitor j(adj.) - *muncitor* (subst.)
Observaţie:
Omonimele lexico-gramaticale provenite din conversiune sunt numeroase, pentru că limba română se numără printre limbile în care fenomenul conversiunii este foarte frecvent. Fenomenul omonimiei este acceptat numai în cazul în care cuvintele respective îşi schimbă şi sensul lexical, nu numai valoarea morfologică.
b) *gramaticale* (aparţin aceleiaşi clase morfologice, au acelaşi sens, dar au forme flexionare diferite):
lucrează = verb intranzitiv, prezent, pers. a III-a, sg.;
lucrează = verb indicativ prezent, pers. a III-a, pl.;
lucrează = verb imperativ, pers. a II-a, sg.

Câmpuri semantice

Câmpul lexico-semantic *constituie o clasă de cuvinte reunite prin componente de sens comune, dar între care se stabilesc diferenţe (opoziţii) semantice.*
Câmpul este o clasă relativ deschisă, alcătuită riguros de specialişti şi, în mod aproximativ, de vorbitorii obişnuiţi.
EXEMPLE:
- *numele de rudenie* (aproximativ 50 de termeni în limba română)
- *numele de culori* (peste 200 de termeni în limba română)
- *denumirile animalelor domestice şi sălbatice*
- *denumirile fenomenelor sonore* ş.a.

Asocierea cuvintelor în câmpuri prezintă avantajul de a reţine mai precis diferenţele între termeni. De exemplu, *a striga* este corelat cu *a vorbi*, amândouă desemnând „sunete articulate" emise cu „diferenţe de intensitate" în schimb *a răcni, a rage*, desemnează „sunete nearticulate", „emise cu intensitate mare".

PUNCTUAŢIE ŞI ORTOGRAFIE

PUNCTUAŢIA

- un sistem de semne grafice care reglementează organizarea textului în propoziţii şi fraze;

- ne arată intonaţia, pauzele, întreruperea şirului vorbirii etc.

ORTOGRAFIA

- semne grafice auxiliare folosite la nivelul CUVÂNTULUI;

- semnele ortografice leagă sau separă cuvinte, redau pronunţarea cuvintelor, marchează căderea unor litere dintr-un cuvânt etc.

În analiza semnelor de punctuaţie şi ortografie se urmăreşte : 1. nivelul sintactic si 2. nivelul stilistic

S.G.	DENUMIRE	**NIVELUL SINTACTIC**	**NIVELUL**

	SEMN GRAFIC		**STILISTIC**
[.]	**PUNCTUL**	a) Ca semn de punctuaţie: -se pune la sfârşitul **propoziţiilor enunţiative (afirmative sau negative):** *Maria citeşte.* *Maria nu citeşte.* b) Ca semn ortografic este folosit **după majoritatea abrevierilor:** ex.: *etc.; ian.; nr.*	Marchează **pauza** ce se face între propoziţii/fraze independente ca sens.
[?]	**SEMNUL ÎNTREBĂRII**	Semn de punctuaţie; - se pune la sfârşitul **propoziţiilor/frazelor interogative (afirmative sau negative)** – *Unde mergi?* *- Nu ai învăţat?*	Marchează **intonaţia propoziţiilor** interogative: - *Dar tu ştii pentru ce loc e concurs, Ghiţă?* (I. L. Caragiale, *Triumful talentului)* - *Şi... nu te doare capul când citeşti?* (Max Blecher, *Întâmplări în irealitatea imediată*)
[!]	**SEMNUL EXCLAMĂRII**	Semn de punctuaţie; - se foloseşte **după interjecţii sau vocative:** *-Ho,ho! Câţi pofteşti.* (I. Creangă, *Ivan Turbincă)* *- Nu se poate, domnule director! v-aţi înşelat*! (I. L. Caragiale, *Triumful)* - se pune la sfârşitul **pripoziţiilor/frazelor exclamative sau imperative (afirmative sau negative)** *- Ce frumoasă eşti!* - *Nu este adevărat! - Vino, băiatule!*	Interjecţiile şi vocativele **exprimă stări efective:** - bucurie - revoltă Marchează **intonaţia;**

[,]	**VIRGULA**	a) Ca semn de punctuaţie **desparte** - părţi de propoziţie în cadrul propoziţiei 1.Desparte **termenii unei enumeraţii:** *Am cumpărat cireşe, mere, pere şi banane.* 2.Desparte **un substantiv de o apoziţie/ apoziţia de restul propoziţiei.** *Zeus, fiul lui Cronos, ...* 3. Desparte **un substantivul în vocativ de restul propoziţiei.** *Şi-n tine, călătorule-o să plouă* (Ion Pillat, *Iarnă*) *Priveşte-le,nebunule, deaproape!* (Radu Stanca, *Arhimede şi soldatul*) ** - O Doamne, ce copile obositor / Oftează gerul.* (Ana Blandiana, *Întrebări*) Prima virgulă are rolul de a izola subst. în vocativ de restul enunţului. Cea de-a doua virgulă separă vorbirea directă de vorbirea indirectă. - delimitează propoziţii în cadrul frazei: 2.Desparte **propoziţia incidentă** de restul propoziţiei - *Sunt o vulpe, zise vulpea.* 3.Desparte **propoziţiile coordonte/subordonate**	Marchează **pauza din rostire** Desparte **vorbirea directă** de **vorbirea indirectă** În enunţul dat, virgula se foloseşte pentru a izola o construcţie incidentă reprezentând cuvintele naratorului (*zise vulpea*) de restul enunţului, alcătuit din cuvintele personajului *(Sunt o vulpe*).

		de restul propoziţiilor: *A venit, dar nu a spus nimic.* *Că eşti un om onest, o ştie oricine.* *4.* Marchează **juxtapunerea**; *M-ai ajutat, te voi ajuta şi eu.* b) Ca semn ortografic se foloseşte ca şi cratima; ea **leagă cuvinte:** *foarte, foarte; cioc, cioc; singur, singurel; etc.*	
[;]	**PUNCTUL ŞI VIRGULA**	Semn de punctuaţie	Acest semn este mai mult un mijloc stilistic decât gramatical, deoarece depinde de cel care scrie textul. Este folosit pentru claritatea unităţilor sintactice, în cadrul enunţurilor lungi.
[:]	**DOUĂ PUNCTE**	Semn de punctuaţie Se foloseşte **înaintea:** - **vorbirii directe:** *Goe zice cu ton de comandă:* *- Mam mare, de ce nu mai vine?* (I.L.Caragiale) **- citării unui text;** - unei **enumerării**: *Iubita mea avea ten ciocolatiu, ochi verzi, nas cârn şi un râs dumnezeiesc.* - unei **explicaţii:** *Avea o singură problemă: să*	

		ajungă la timp. - unei **concluzii**: *S-a antrenat zilnic: va învinge.*	
[-]	**LINIA DE DIALOG ŞI DE PAUZĂ**	Semn de punctuaţie Linia de dialog marchează **începutul vorbirii directe:** *-Mamă, sună!* Linia de pauză delimitează: - **construcţia incidentă:** *...osul – la început numai plesnit – s-a crăpat de tot, şi puiul a căzut cu o aripă moartă.* (I.A.Brătescu-Voineşti, *Puiul*) **- o apoziţie:** *Şi singur un nor mai sclipeşte* *pe ceruri – un păstrăv de-argint.* (Ion Pilat, *Imagini, toamna*) Linia de pauză marchează: -**elipsa unui verb copulativ sau a predicatului.**	Construcţia incidentă ne oferă o explicaţie suplimentară. Pune în relief o metaforă: aerul toamnei este atât de limpede, încât norul care pluteşte pe cer pare un păstrăv argintiu dintr-o apă de munte. Ex.*: Din punctul de vedere al copacilor, / soarele-i de-o dungă de căldură, / oamenii – o emoţie copleşitoare...* (N.Stănescu, *Laudă omului*) Omiterea verbului copulativ a fi este semnul unui limbaj poetic concentrat, dens.
[...]	**PUNCTELE DE SUSPENSIE**	Semn de punctuaţie - marchează **o pauză mare** în cursul vorbirii; - marchează **lipsa unor propoziţii sau fraze***: Şi mai întâi poezia este un product de lux al vieţii intelectuale, une noble inutilité, cum a zis aşa de bine Mme de Staël.[…] (*Titu Maiorescu, *O cercetare critică asupra*	Indică o **întrerupere în cadrul vorbirii** datorată intervenţiei neaşteptate a unui interlocutor: *E vorba de o problemă mult mai mre, să nu-şi piardă oamenii credinţa în...* *- În ce mama dracului? A urlat Costică.* (D.R.Popescu) - indică **vorbirea incoerentă**: *Nu ştiu ce să spun...cred că are dreptate...poate că..., dar,*

		poeziei române de la 1867) - **subliniază** ultimul **cuvânt** antepus lor: *Mulţi copii îşi zic încet: „Dacă aş putea face cutare!” şi aşteaptă cu nerăbdare fericita zi a libertăţii...şi a prostiilor.* (Hector Malot, *Singur pe lume*)	*totuşi...* Marchează **intenţia eului liric** de a ne lăsa pe noi să terminăm gândul, ideea. *Sâmburele crud al morţii e-n viaţă... Şi-n mărire/ Afli germenii căderei. [...]* (Mihai Eminescu, *Memento mori*) Evidenţiază o pauză afectivă care subliniază ideea de libertate a vârstei copilăriei.
[-]	**CRATIMA**	a) Ca semn de punctuaţie se foloseşte în: **-repetiţii***: încet-încet a început să meargă.* - expresii sau numerale care **arată o aproximare**: *tura-vura; talmeş balmeş; două-trei zile; şapte-opt copii.* -între cuvinte care arată limitele unei distanţe ori ale unui interval de timp: *şoseaua Bucureşti – Ploieşti; perioada 1 mai – 1 iunie.* b) Ca semn ortografic se foloseşte **în interiorul unui cuvânt** sau între cuvinte pentru a lega sau despărţi elementele; 1. Marchează **elidarea unor litere**: *jelui-m-aş; ţi-l* 2. **Leagă elementele unui cuvânt compus**:	Indică **rostirea fluentă**, fără pauză a cuvintelor. 1 Ex.*: Lumea senină, / Luna cea plină / Şi marea lină /* *Icoană-i sunt.* (M.Eminescu, *Prin tăcute nopţi*) Cratima etermină rostirea legată a două părţi de vorbire diferite (subst. şi pronume) prin elidarea sunetului *î*, în scopul păstrării ritmului şi măsurii versului (a muzicalităţii)

		bună-credinţă; după-masă; pierde-vară. 3.Uneşte elementele unei **locuţiun**i: *calea-valea,* 4. **Leagă** un **substantiv** de **adjectivul posesiv** (gradele de rudenie sau relaţiile sociale): *mă-sa, ta-su; măria-sa.* 5**. Leagă articolul hotărât enclitic** de: - numele literelor: X-ul -substantive provenite din numerale cardinale: 10-le -substantiv provenit din abreviere: pH-ul 6. Leagă formaţia –lea/-a la numeralul ordinal scris cu cifre: al X-lea; a V-a. 7. **În abrevieri**: d-ta; P-ţa; N-V. 8. Leagă **interjecţii repetate**: ho-ho-ho; bla-bla-bla. 9. **Nu** leagă cuvinte, ci **evită formarea hiatului:** *E-un gândăcel urât şi prost* (Otilia Cazimir, *Licuriciul*)	9.Evitarea hiatului duce la un ritm rapid de rostire.
[’]	**APOSTROFUL**	Singurul semn exclusiv ortografic. - marchează absenţa accidentală a unor sunete/grupuri de sunete/cifre *Dar cerul e atât de greu*	Notează realităţi fonetice din **vorbirea familiară**, neglijentă, populară sau regională, un tempo rapid sau deficienţe ale unor vorbitori. *` 89; vin`; da`; fiin`că eu sunt slab; cea mai `naltă.*

		de stele / C-atârnă uneori pân`la pământ (Ana Blandiana, *Despre ţara din care venim*) Apostroful marchează căderea accidentală a sunetului *ă.*	
[„”]	**GHILIMELELE**	Semn de punctuaţie care semnalează: 1. **Reproducerea unui enunţ** spus sau scris de cineva: *Viziunea poetului este transcrisă nu o dată sub semnul unei evidente detaşări: „ Treburile lumii acesteia / Sunt bătute de vânturi ca trestia”* 2. Cuvinte care sunt folosite cu **alt sens** decât cel obişnuit: *Valoarea „estetică”a unei asemenea lucrări nu ne impresionează.* 3. Existenţa **sensului figurat** al unui cuvânt.	1. *Fol, fol, fol, o mestecă... <<E, cum dai măslinele, dragă cutare?...>> <<Atât>>...<< Scump, scump de tot la a;a vremuri. Vremuri grele!>>* (B.Ştefănescu Delavrancea, *Hagi Tudose*) Ghilimelele marchează **vorbirea indirectă** a personajului principal. 2. Arată ironia cu care se rosteşte cuvântul *estetică.* 3.Evidenţiază faptul că naratorul / eul liric nu se referă la sensul sensul propriu, ci la **sensul figurat** al unui cuvânt: *Nu înţelesei numaidecât ce putea să însemne cuvintele „Dicţionar universal”; dar deschizându-l la întâmplare, simţii obrajii îmbujorându-se de plăcerea descoperirii [...] „Biblia” asta avea să-mi explice toate acelea peste care treceam cu amarnică întristare.* (Panait Istrati, *Căpitan Mavromati*) „Biblie” – cate fundamentală posesoare a tuturor răspunsurilor
[( )]	**PARANTEZELE**	Semne de punctuaţie ce marchează:	Ex.: *Mă înrebam câteodată ce*

		- **un plus de informaţie** în interiorul unei propoziţii/fraze; **- o explicaţie** - în piesele de teatru se dau între paranteze rotunde **indicaţiile scenice**:	*crede ea despre mine, ce fel de suflet ascunde sub epresia atât de schimbătoare a feţei (căci erau zile când se urâţea şi zile când era frumoasă de nu mă puteam sătura privind-o).* (Mircea Eliade, *Maitrey*) Paranteza încadrează o intervenţie a personajului-narator, care explică o afirmaţie anterioară.

MORFOLOGIE

♦ SUBSTANTIVUL este partea de vorbire flexibila, care denumeste fiinte, lucruri, fenomene ale naturii, actiuni, stari etc.

1. Felul substantivelor

Dupa inteles (natura denumirii): -compuse (masa, scolar, prieten)
-proprii (Maria, Venus, Arad)
Dupa alcatuire (forma): -simple (casa, Iasi, om)
-compuse (prin contopire: untdelemn)
(prin alaturare: zi-lumina)

Atentie!
1.Substantivele simple pot fi primare (carte, perna etc.) sau derivate cu sufixe (bunatate, geamgiu, indoiala etc.)
2.Substantivele compuse sunt formate din doua sau mai multe cuvinte cu sens unitar.
3.Se scriu cu cratima substantivele compuse dintr-un substantiv in N si unul in G (floarea-soarelui) din doua substantive legate prin prepozitie (cal-de-mare), dintr-un substantiv si un adjectiv (argint-viu), dintr-un substantiv si un verb (gura-casca)
4.Se scriu intr-un cuvant substantivele compuse in care componentele nu-si mai pastreaza individualitatea morfologica (bunavointa) G-D (bunavointei, NU bunei vointe)
5.Substantivele proprii de scriu cu majuscula, indiferent de locul pe care il ocupa in propozitie sau fraza.

2. Genul substantivelor

In limba romana substantivul are trei genuri: masculin, feminin, neutru
Genul masculin pentru fiinte de sex barbatesc sau lucruri care, prin obisnuinta, sunt socotite masculine (om, cal, pom).
Genul feminin pentru fiinte de sex femeiesc sau lucruri considerate, prin traditie, feminine (pisica, floare, carte).
Genul neutru, in general, nume de lucruri (cer, stilou, nume).
Substantive epicene - acele nume de animale, pasari sau insecte care au o singura forma pentru masculin si feminin (gandac, tantar, fluture, elefant etc.)
Substantive mobile - nume de fiinte care au o forma pentru masculin (copil, profesor) si alta pentru feminin (copila, profesoara)

Motiunea - procesul cu ajutorul caruia se formeaza substantivele feminine din cele masculine si/sau invers (elev/eleva, rata/ratoi etc.). Cele mai frecvente sufixe motionale sunt: feminine (-a, -ita, -easca, -ca, -oaica, -toare), masculine (-oi, -an).

3. **Numarul substantivelor**

Substantivele din limba romana prezinta forme de singular (elev, scoala) si de plural (elevi, scoli)

Masculin		Feminin		Neutru	
singular	plural	singular	plural	singular	Plural
/pom	i/pomi	a/clasa	e/clase	/parc	-uri/ parcuri
u/codru	i/codri	a/banca	i/banci	/oras	e/orase
e/munte	i/munti	e/parte	i/parti	u/lucru	-uri/lucruri
a/tata	i/tati	/manta	le/mantale	u/cadru	e/cadre
		a/marfa	uri/marfuri	u/curcubeu	e/ curcubeie
		e/vreme	-uri/ vremuri	u/studiu	i/studii
- desinenta zero					

 Substantive defective de numar:
-cu forme numai la singular (nume de materii, insusiri, stari sau ape, munti, persoane, locuri), comune (grau, var) si proprii (Siret Traian);
-cu aceeasi forma si la singular si la plural (pui, tei, unchi, invatatoare, nume);
-cu forme numai la plural (unele nume de materii, nume de locuri, munti) comune (icre, calti), proprii (Iasi, Balcani).
 Substantive cu forme multiple de singular (oapete/oaspe; pantece/pantec) sau de plural cu acelasi inteles (boli/boale; coli/coale), cu inteles diferit (coarne/corni/cornuri)
 Substantive colective (a caror forma de singular are inteles de plural):
-substantive simple (primare): hoarda, herghelie, stol, turma, trib etc.
-substantive derivate: alunis, frunzis, taranime, stejaris etc.
Atentie! Forma de plural a unor nume de materie (alamuri, dulceturi, matasuri etc) defective, in mod normal, de acest numar, are sensul unui plural colectiv, indicand soiuri, sortimente sau bucati din materia respectiva

Declinarea substantivului

Declinarea substantivelor nearticulate sau articulate nehotarat

Cazul	*Masculin*		*Feminin*		*Neutru*	
	Singular	*Plural*	*Singular*	*Plural*	*Singular*	*Plural*
N	*(un) om*	*(niste) oameni*	*(o) casa*	*(niste) case*	*(un) scaun*	*(niste) scaune*
G	*(al unui) om*	*(al unor) oameni*	*(al unei) case*	*(al unor) case*	*(al unui) scaun*	*(al unor) scaune*
D	*(unui) om*	*(unor) oameni*	*(unei) case*	*(unor) case*	*(unui) scaun*	*(unor) scaune*
Ac	*(pe)(un) om*	*(pe)(niste) oameni*	*(pe)(o) casa*	*(pe)(niste) case*	*(pe)(un) scaun*	*(pe)(niste) scaune*

Declinarea substantivelor articulate hotarat

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N	Leul	Leii	Masa	Mesele	Teatul	Teatrele
G	Leului	Leilor	Mesei	Meselor	Teatrului	Teatrelor
D	Leului	Leilor	Mesei	Meselor	Teatrului	Teatrelor
Ac	Leul	Leii	Masa	Mesele	Teatul	Teatrele
V	Leule!	Leilor!	-	-	-	-

Declinarea substantivelor proprii (nume de persoane)

Cazul	Masculin	Feminin	
N	Dan	Ileana	Lili
G	(al,a,ai,ale) lui Dan	(al,a,ai,ale)Ileanei	lui Lili
D	lui Dan	Ileanei	luiLili
Ac	pe Dan	pe Ileana	pe Lili
V	Dane!	Ileana! Ileano! Ileana!	Lili!

Declinarea substantivelor proprii nume geografice compuse

a) doua substantive in acelasi caz: N-Ac Targu-Jiu; G-D Targu-Jiului
b) doua substantive, al doilea in genitiv: N-Ac Vatra Dornei; G-D Vetrei Dornei
c) doua propozitii legate prin prepozitie: N-Ac Curtea de Arges; G-D Curtii de Arges
d) un substantiv si un adjectiv: N-Ac Valea Lunga; G-D Vaii Lungi

4.**Cazurile substantivului**

Nominativ (cine? ce?)

-subiect: Lui i se cuvine aceasta cinste.

-nume predicativ (intotdeauna in relatie cu un verb copulativ): Radu este un copil bun.

-apozitie(atribut apozitional): Raul Mures a iesit din matca.

Obs. Exemplele se pot construi usor daca se folosesc adverbele : adica, anume, chiar, tocmai.

Mihai [adica] nepotul meu a implinit un an.

Acuzativ

-atribut substantival prepozitional (care? ce fel de?) - Apa de la munte este rece. (care apa?)

Obs. Nu face greseala sa pui intrebarea: de unde?

-nume predicative (urmeaza dupa un verb copulativ, iar substantivul e insotit de prepozitie) - Florile sunt pentru mama.

-complement direct (pe cine? ce?) - Il intreb pe Mihai.

-complement indirect (prepozitii + cine? ce?) - Vorbim despre cazuri.

-complement de agent (de cine? de catre cine?) - Intrebarea a fost pusa de Alina.

Obs. Urmeaza dupa un verb la diateza pasiva sau dupa un participiu.

-complement circumstantial de loc (unde? cu sau fara prepozitii, incotro?) - Vine de la padure.

-complement circumstantial de timp (cand? cu sau fara prepozitii, cat timp?) - A lipsit de acasa o saptamana.

-complement circumstantial de mod (cum?, cat?, in ce fel?) - Copiii vin in grupuri. Alearga ca vantul. (complement circumstantial de mod comparativ)

-complement circumstantial de cauza (din ce cauza?) - Codrul clocoti de zgomot

-complement circumstantial de scop (in ce scop?) - A plecat in oras pentru cumparaturi.

Genitiv

-atribut substantival genitival (al,a,ai,ale cui?) - Interventia colegei a fost salutara.

-nume predicative (urmeaza dupa un verb copulativ si este insotit de articol genitival:al,a,ai,ale) - Pamantul este al taranilor.

Obs.Substantivele in genitiv pot indeplini si alte functii sintactice daca sunt precedate de prepozitii sau locutiuni prepozitionale, forma articulata: asupra, contra, impotriva, inapoia, deasupra, dedesubtul, in susul, in josul, in fundul, din cauza etc.

-complement indirect - Toti s-au ridicat contra propunerii lui.

-complement circumstantial de loc - Vizitatorii se uitau in fundul pesterii

-complement circumstantial de timp - A ajuns la gara inaintea sosirii trenului

-complement circumstantial de cauza - A intarziat din cauza vremii.

-atribut substantial prepositional - Gradina din fata casei era inundata de verdeata

Dativ

-complement indirect (cui?) Padurii ii lipseste cantecul pasarilor.

Obs.Substantivele in dativ pot indeplini si alte functii sintactice, daca sunt precedate de prepozitiile: gratie, datorita, multumita, potrivit, conform, contrar, aidoma, asemenea

-complement circumstantial de loc (dativ locativ) - Stai locului, copile!

-complement circumstantial de mod - A raspuns conform asteptarilor noastre

-nume predicativ - El este aidoma fratelui tau.

-atribut substantival prepozitional (care?) - Interventia conform planului a condus la reusita.

-atribut substantival (cui?) - Preot desteptarii noastre / Oferirea de premii olimpicilor a fost televizata. (de obicei dupa infinitivul lung)

-complement indirect cu prepozitie - Am reusit datorita Ioanei.

-complement circumstantial de cauza - A intarziat din cauza ploii.

Vocativ

-nu are functie sintactica; se desparte prin virgula de restul cuvintelor, indiferent de locul pe care-l ocupa in propozitie - Ioana,vino afara!

♦ ***VERBUL*** este partea de vorbire flexibila in raport cu modul, timpul, persoana si numarul, care exprima actiuni, stari sau calitati privite ca procese in derulare.

1.Clasificarile verbului

a) dupa rolul sintactic si morfologic:

-predicative: indeplinesc singure, la un mod personal, functia de predicat verbal (a citi, a merge, a vedea etc)

-copulative: leaga numele predicativ de subiect si indeplinesc la un mod personal, impreuna cu numele predicativ, rolul de predicat nominal (a fi, a deveni, a se face)

-auxiliare: ajuta la formarea modurilor si timpurilor compuse, precum si a diatezei pasive (a fi, a vrea, a avea)

b) dupa posibilitatea de a avea complement direct:

-tranzitive: care pot avea complement direct (a face, a iubi etc)

-intranzitive: care nu pot avea complement direct (a alerga, a fi, a merge etc.)

c) dupa referirea la persoana:

-personale: au forma pentru toate persoanele (a cauta, a citi etc.)

-impersonale: nu au subiect si, deobicei, au numai forma de persoana a III-a(a ploua, a ninge, a se zice etc.)

-unipersonale: se folosesc numai la persoana a III-a (a latra, a macai, a oua etc.) a trebui este unipersonal ca forma si impersonal prin continut.

2.**Locutiunile verbale**

Grupuri de cuvinte, care contin in mod obligatoriu un verb, cu sens unitar si cu trasaturi morfologice si sintactice specifice verbului.
Structura locutiunilor verbale:
-verb + prepozitie + substantiv: a avea de gand
-verb + interjectie: a face tusti
-verb + substantiv: a-si pazi gura / paziti-va gura! (pronume intre verb si substantiv)
-verb + etc.: a o lua la sanatoasa, a-si aduce aminte
 cele mai frecvente verbe intalnite in locutiunile verbale: a face, a da, a lua, a avea, a pune, a trage, a baga.
Atentie! O locutiune verbala se recunoaste daca:
-se poate substitui printr-un singur cuvant (a o lua la fuga = a fugi)
-intelesul unitar este altul decat sensul fiecareia dintre componente;
-exista un cuvant care, luat izolat, nu are inteles clar (a-si aduce aminte; aminte=?)

3.**Diateza verbului**

Categorie gramaticala specifica verbului care exprima raportul dintre subiect, verb si obiect: diatezele activa, pasiva si reflexiva
Diateza activa: arata ca subiectul face actiunea exprimata de verb, fara a suferi consecintele acesteia; se formeaza din tema verbului de conjugat la care se adauga terminatiile modurilor si timpurilor respective.
Diateza pasiva: arata ca subiectul sufera actiunea facuta de complementul de agent (exprimat sau subinteles); se formeaza din participiul verbului de conjugat precedat de diateza activa a verbului auxiliar a fi; diateza pasiva au doar verbele care la diateza activa sunt tranzitive;
Diateza reflexiva: arata ca subiectul face actiunea si tot el o sufera; se formeaza din diateza activa a verbului de conjugat precedat de pronumele reflexiv in dativ sau acuzativ cu rol de marca morfologica.

4.**Modurile verbului**

Categoria gramaticala verbala care indica forma pe care o ia verbul pentru a arata felul cum considera vorbitorul actiunea.
Modurile:-personal: daca are forme distincte pentru exprimarea persoanei;
-nepersonal: daca prezinta actiunea fara referire la persoana care o savarseste;
-predicativ: daca verbul poate indeplini functia de predicat;
-nepredicativ: daca verbul nu poate indeplini functia de predicat;

Moduri personale, predicative:
-indicativ: exprima o actiune prezentata de vorbitor ca reala, sigura (eu lucrez, tac, culeg, fug);
-conjunctiv: exprima o actiune realizabila, posibila in prezent, ireala in trecut (eu sa lucrez, sa tac, sa culeg, sa fug; eu sa fi lucrat, sa fi tacut, sa fi cules, sa fi fugit);
-conditional-optativ: exprima o actiune realizabila in functie de o conditie (eu as lucra, as tacea, as culege, as fugi);
-imperativ: exprima un ordin, un indemn, un sfat, o rugaminte (lucreaza! taci! culege! fugi!);

Modurile nepersonale, nepredicative:
-infinitiv: exprima actiunea in mod general, denumeste numele actiunii (a citi, a lucra etc.);
-gerunziu: exprima o actiune in desfasurare, fara referire precisa la momentul vorbirii (citind, lucrand etc.);

-participiu: denumeste sub forma de adjectiv actiunea suferita de un obiect (citit, vazut, citit etc.);

-supin: forma verbala omonima cu participiul, avand in plus prepozitiile de, la, pentru si sinonima cu infinitivul (de mancat, pentru citit, la cules etc.);

5.Timpurile verbale

Categorie gramaticala verbala care exprima momentul sau durata savarsirii actiunii.

Timpurile indicativului

-prezent: actiune simultana cu momentul vorbirii (lucrez, tac, culeg, fug);

-imperfect: actiune trecuta, neterminata in momentul la care se refera vorbirea (lucram, taceam, culegeam, fugeam);

-perfecul simplu: actiune trecuta, incheiata in trecut (lucrai, tacui, culesei ,fugii);

-perfectul compus: actiune trecuta, terminata, fara a preciza momentul incheierii fata de prezent (am lucrat, am tacut, am cules, am fugit);

-mai mult ca perfectul: actiune trecuta, incheiata inaintea altei actiuni trecute (lucrasem, tacusem, culesesem, fugisem);

-viitorul: actiune ce se petrece dupa momentul vorbirii (voi lucra, voi tacea, voi culege, voi fugi);

-viitorul anterior: actiune care se va petrece in viitor si se va incheia inaintea unei alte actiuni viitoare (voi fi lucrat, voi fi tacut, voi fi cules, voi fi fugit);

Timpurile conjunctivului

-prezent: sa lucrez, sa tac, sa culeg, sa fug;

-perfect: sa fi lucrat, sa fi tacut, sa fi cules, sa fi fugit;

Timpurile conditional -optativului

-prezent: as lucra, as tacea, as culege, as fugi;

-perfect: as fi lucrat, as fi tacut, as fi cules, as fi fugit;

Nu uita! Imperativul, desi este mod predicativ, nu are forme decat pentru prezent.

Atentie! Dintre modurile nepredicative doar infinitivul are forme distincte pentru timp, prezent si perfect, celelalte moduri neavand forme pentru mai multe timpuri.

6.**Conjugarea verbului**

Flexiunea verbului dupa diateza, mod, timp, persoana si numar se numeste conjugare.

Nu uita! Dupa terminatia infinitivului (forma de dictionar a verbelor) verbele se clasifica in patru conjugari:

Conjugarea I: verbe terminate in -a (a lucra, a canta, a visa etc.)

Conjugarea II: verbe terminate in -ea (a placea, a vedea etc.)

Conjugarea III: verbe terminate in -e (a bate, a merge, a spune etc.)

Conjugarea IV: verbe terminate in -i sau -i (a fugi, a dori, a cobori, a hotari etc.)

Nu uita! Conjugarea verbelor regulate la diateza reflexiva este aproape identica cu cea de la diateza activa. Paradigmele verbale sunt aceleasi, adaugandu-se in fata verbului pronumele reflexiv in dativ si acuzativ cu exceptia imperativului si gerunziului,cand pronumele sta dupa verb. Diateza reflexiva este defectiva de participiu si supin.

Conjugarea verbelor auxiliare: a fi, a avea, a vrea

Atentie! 1. Verbele a fi si a avea au la prezentul indicativ serii paralele de forme – prima, cu valoare predicativa, a doua, specializata ca auxiliar. (Noi avem o carte. / Noi am venit.)

2. Forme ca vrei, vroiesc etc., rezultate din contaminarea verbelor a vrea si a voi, sunt neliterare.

3. La perfectul simplu, toate cele trei verbe au cate doua serii de forme, ambele corecte.

4. La imperativ (pozitiv si negativ), a avea are doua forme, ambele corecte. Forma aibi / n-aibi este invechita.

1. Forme simple						
Modul	Timpul	Verbul				
		A fi	A avea (auxiliar)		A vrea (auxiliar)	
Indicativ	Prezent	Sunt, is, -s, s- Esti Este, e, ii, -i, i- Suntem Sunteti Sunt, is, -s, s-	Am Ai Are Avem Aveti au	Am A A Am Ati au	Vreau Vrei Vrea Vrem Vreti vor	Voi Vei Va Vom Veti Vor
	Imperfect	Eram Erai Era Eram Erati erau	Aveam Aveai Avea Aveam Aveati aveau		Vream Vreai Vrea Vream Vreati Vreau	
	Perfect simplu	Fusei (fui) Fusesi (fusi) Fuse (fu) Fuseram (furam) Fuserati (furati) Fusera (fura)	Avusei (avui) Avusesi (avusi) Avuse (avu) Avuseram (avuram) Avuserati (avurati) Avusera (avura)		Vrusei (vrui) Vrusesi (vrusi) Vruse (vru) Vruseram (vrura) Vruserati (vrurati) Vrusera (vrura)	
	Mai mult ca perfect	Fusesem Fusesesi Fusese Fuseseram Fuseserati Fusesera	Avusesem Avusesesi Avusese Avuseseram Avuseserati avusesera		Vrusesem Vrusesesi Vrusese Vruseseram Vruseserati Vrusesera	
Conjunctiv	Prezent	Sa fiu Sa fii Sa fie Sa fim Sa fiti Sa fie	Sa am Sa ai Sa aiba Sa avem Sa aveti Sa aiba		Sa vreau Sa vrei Sa vrea Sa vrem Sa vreti Sa vrea	
- Pozitiv Imperativ - negativ		Fii! Fiti! Nu fi! Nu fiti!	Ai! Aveti! Nu avea! N-avea! N-ai! Nu aveti! N-aveti!		- -	
Infinitiv		A fi	A avea		A vrea	
Gerunziu		Fiind	Avand		Vrand	
Participiu		Fost (a), fosti, foste	Avut (a), avuti, avute		Vrut (a), vruti, vrute	
Supin		De fost	De avut		De vrut	

2. Forme compuse (se formeaza dupa aceleasi reguli ca si verbele regulate)				
Modul	Timpul	Verbul		
		A fi	A avea (auxiliar)	A vrea (auxiliar)
Indicativ	Perfect compus	Am fost	Am avut	Am vrut
	Viitor	Voi fi	Voi avea	Voi vrea
	Viitor anterior	Voi fi fost	Voi fi avut	Voi fi vrut
Conditional – optativ	Prezent	As fi	As avea	As vrea
	Perfect	As fi fost	As fi avut	As fi vrut
Conjunctiv	Perfect	Sa fi fost	Sa fi avut	Sa fi vrut
Infinitiv	Perfect	A fi fost	A fi avut	A fi vrut

♦ ***PRONUMELE*** este parte de vorbire flexibila care tine locul unui substantiv.
Feluri: personal, de politete, reflexiv, de intarire, posesiv, demonstrativ, nehotarat, interogativ, relativ si negative.
Observatii:

1.Pronumele personal, de politete si reflexiv nu devin niciodata adjective.

2.Pronumele de intarire, posesiv, demonstrativ, nehotarat, interogativ, relativ si negativ pot fi adjective.

3.Pronumele personal, de politete, reflexiv, de intarire si posesiv au forme dupa persoana.

1.**PRONUMELE PERSONAL**

Observatii:

1.Forme neaccentuate se intalnesc doar in cazurile Ac. si D.

2.Vocativ are numai persoana a II-a: tu! voi!

3.Genitiv - numai persoana aIII-a: lui, ei, lor.

4.Persoanele I si a II-a nu au forme dupa gen : eu, tu, noi, voi

5.Pronumele dansa, dansul, dansii, dansele sunt pronume personale, nu de politete.

Functii sintactice

-subiect: N: **Tu** ajungi primul.

-nume predicativ in: N: Fratele meu este **el**.
Ac: Intrebarea este pentru **tine**.
G: Cartea este **a lui**.

-atribut pronominal in: N (apozitie): Invitatul,adica **el**, sa pofteasca in casa.
G: Sfatul **lui** doveseste intelepciune.
Cartea din fata **lui** este a mea.
D: Copilu-**i** statea linistit. (dativ posesiv)

-complement direct in: Ac: **Te** intreb si **pe tine** despre acest lucru.

-complement indirect in: Ac: A vorbit cu **mine**.
D: **Lui i**-am dat o carte.
G: (cu prepozitie) Napasta a cazut **asupra ei**.

-complement circumstantial de loc in:Ac: Merge la **voi**.
G: (cu prep. sau loc prep.) S-a asezat in fata **lui**.(ei, lor)

D: (insotit de prep. sau loc. prep. cu forma nearticulata): In fata-**mi** se asezase o persoana importanta.

-complement circumstantial de mod in: Ac - A raspuns ca **tine**.

-complement circumstantial de cauza: G - N-a venit din pricina **lui**.

Situatii in care pronumele personal nu are functii sintactice:

-in V (**tu! voi!**)

-dativul etic: Vor sa **mi**-l omoare

-cand are valoare neutra: A luat-**o** la fuga

Da-i inainte fara grija!

2.PRONUMELE DE POLITETE

-are numai forme pentru persoanele aII-a si aIII-a

pers. aII-a: N-Ac: dumneata, dumneavoastra

G-D: dumitale

pers. aIII-a: N-Ac-G-D: dumnealui, dumneaei, dumnealor

Observatii:

-alte pronume de politete: Domnia ta (sa, lui, voastra), Maria ta (sa, lui, voastra), Inaltimea ta (sa, lui, voastra)

Excelenta ta (sa, lui, voastra). - folosite mai rar in vorbirea contemporana

-forme afective : mata, mataluta, matalica, talica, matale

-functii sintactice: aceleasi cu ale pronumelui personal (exceptii atr. pron. in D. si compl. circum. de loc in D)

3. **PRONUMELE REFLEXIV**

Observatii: -are forme proprii numai pentru pers. aIII-a, cazurile D si Ac

D: sie, siesi/isi, si

Ac: (pe) sine/ se

-pentru persoana I si aII-a imprumuta formele de la pronumele personale:

D: imi, iti, ne, va (imi amintesc…)

Ac: ma, te, ne, va (ma gandesc…)

-formele de mai sus devin reflexive numai daca au aceeasi persoana cu verbul:

te gandesti (pron. – pers. a II-a, vb. – pers. a IIa)

ma framant (pron. – pers. I, vb. – pers. I)

Functii sintactice:

-complement direct: Ac: **Te** privesti in oglinda.

-complement indirect: D: **Iti** cumperi o carte.

Ac: Rar vorbea despre **sine**

-atribut pronominal: Ac: Lauda de **sine** ……

D: (dativ posesiv) **Si**-a certat copiii (copiii-si)

Mi-am aranjat cartile (cartile)

Observatii: Cand nu are functie sintactica, pronumele reflexiv se analizeaza impreuna cu verbul, fiind marca diatezei reflexive.

Forma accentuata de Ac., insotita de art. hot. se substantivizeaza (Si-a soptit in sinea lui).

4.**PRONUMELE SI ADJECTIVUL DE INTARIRE**

Forme:

-masculin, singular: (eu) insumi fiu (m.sg) - vocala u- insumi (m.sg.)

(tu) insuti
(el) insusi

-feminin, singular: (eu) insami fiica (f.sg.) - vocala a-insami (f.sg.)
(tu) insati
(ea) insasi

-masculin, plural: (noi) insine fii (m.pl) - vocala i-insisi (m.pl.)
(voi) insiva
(ei) insisi

-feminin, plural: (noi) insene fiice (f.pl) - vocala e-insene (f.pl.)
(voi) inseva
(ele) insesi, insele

Observatii:

1.Se greseste mai ales la folosirea vocalelor u,a,i,e aflate in fata formelor: -mi, -ti, -si, -ne, -va, -le

2.Pronumele de intarire se foloseste rar in limba actuala. De cele mai multe ori, ele insotesc un pronume sau un substantiv devenind adjective de intarire, de aceea functia sintactica este de atribut adjectival.

3.Atentie la acord: Dan, Maria si Elena, ei insisi... (masculinul are prioritate)
Eu, tu si el, noi insine...(persoana I are prioritate asupra celorlalte, iar persoana aII-a asupra persoanei aIII-a)

4.Insusi poate fi inlocuit de adverbul chiar sau de alte sinonime (singur, propriu, personal, in persoana)

5.**PRONUMELE SI ADJECTIVUL NEGATIV**

Forme:

N-Ac: nimeni, nimenea N-Ac: nici unul, nici una, nici unii, nici unele
G-D: nimanui G-D: nici unuia, nici uneia, nici unora
nimic, nimica

-Ca adjective se intalnesc formele: nici o, nici un, nici unui, nici unei, nici unor.
-Aceleasi functii sintactice ca si celelalte pronume

Observatii:

1. Aceste pronume trebuie folosite in propozitii negative.
2.In exemplul: N-a stiut nici unul, nici altul. - cuvantul subliniat este conjunctie, deci nu intra in alcatuirea unui pronume negativ.

6.**PRONUMELE SI ADJECTIVUL POSESIV**

-Are forme dupa persoana si dupa numarul si genul obiectelor posedate:
ex. al meu, al tau, al sau a mea, a ta, a sa
ai nostri, ai vostri ale noastre, ale voastre

Formele se obtin cu ajutorul atricolului posesiv genitival: al, a, ai, ale

Observatie: Pronumele lui, ei, lor sunt personale, nu posesive

Functii sintactice:

-subiect: N - **Ai mei** au ajuns acasa.
-nume predicativ: N - Caietul acesta este **al meu**.
Ac - Florile sunt pentru **ai mei**.
-atribut pronominal Ac - Rar am vazut o privire ca **a ta**.
G - Sfatul **alor mei** mi-a fost de folos.
-complement direct: Ac - I-am vazut pe **ai vostri**.
-complement indirect:Ac - Se gandea la **ai sai**.
D - Le povestesc **alor mei**.
G - Toti s-au ridicat impotriva **alor tai**.
-complement de agent:Ac - A fost chemat de **ai sai**.
-compl. circum. de loc:Ac - Vin de la **ai mei**.

-atribut adjectival: N - Cartea **ta** este aici.
Ac - Locuieste pe strada **mea**.
D - Caietului **tau** ii lipseste o foaie.
G - Dorinta mamei **mele** e sfanta.
V - O, copilul **meu**, fii mereu intelept!

Observatie: Pentru a afla cazul adjectivului posesiv nu se pun intrebarile al, a, ai, ale cui? ci se stabileste cazul substantivului cu care s-a acordat adjectivul, care preia genul, numarul si cazul substantivului determinat.

7. **PRONUMELE SI ADJECTIVUL DEMONSTRATIV**

Forme:

-de apropiere: acesta, aceasta, acestia, acestea, asta, asta, aista, aiasta, etc.

-de diferentiere: celalalt, cealalta, ceilalti, celelalte,etc.

-de departare: acela, aceea (f.sg.), aceia (m.pl.), acelea, aia, ala, etc.

-de identitate: acelasi, aceeasi, aceiasi, aceleasi

Functii sintactice: aceleasi ca si la celelalte pronume, iar ca adjectiv una singura: atribut adjectival

Observatii: 1. “Acela” are si o forma mai redusa “cel”, care poate aparea numai in prezenta unui determinant obligatoriu (cel de acolo, cei prezenti)

2. Alte forme populare: asta, ista, aista, cesta, ala, alalalt, aia, istalalt.

3. Formele de feminin aceasta, asta, aceea intra si in componenta locutiunilor adverbiale (pentru asta, pe langa asta, cu toate acestea).

8. **PRONUMELE SI ADJECTIVUL NEHOTARAT**

Forme:

<u>simple</u>: unul, una, unii, unele altul, alta, altii, altele
atat, atata, atatia, atatea tot, toata, toti, toate
mult, putin, cutare

<u>compuse</u> (elemente de compunere: -va, -ori, -fie, -oare, -orisi, -vre, etc.) cineva, careva, ceva, catva, fiecine, oarecine, orisicine, altcineva, vreunul, etc.

Observatii:

1.Pronumele nehotarate in componenta carora intra cuvantul “cine” nu devin niciodata adjective.

2.Urmatoarele pronume nehotarate isi modifica forma atunci cand devin adjective:

unul-un una-o altul-alt alta-alta vreunul-vreun vreuna-vreo

3. Functii sintactice ale pronumelor nehotarate: subiect, nume predicativ, atribut, complement, iar a adjectivelor nehotarate: atribut adjectival.

9.**PRONUMELE SI ADJECTIVUL INTEROGATIV**

tine locul unui cuvant asteptat ca raspuns la intrebare.

Forme:

N: cine?	N-Ac: care?	N-Ac: ce?	N-Ac: cat? cata? cati? cate?
Ac: (pe) cine?	G-D: caruia?	G-D: nu are forme	G-D: cator?
D: cui?	careia?		
G: (al,a,ai,ale) cui?	carora?		

Functii sintactice:

-subiect: N: Cine vine? (Andrei vine.)

-nume predicativ N: Care este sora ta? (Sora mea este aceasta.)
Ac: Pentru cine sunt cartile? (Cartile sunt pentru Dan.)
G: Ai cui sunt acesti copii? (Acesti copii sunt ai vecinei.)

-atribut pronominal: G: Ai cui bani lipseau? (Lipseau banii Mariei.)
-complement direct: Ac: Pe cine ai chemat? (Am chemat-o pe sora ta.)
-complement indirect:Ac: Despre cine vorbeai? (Vorbeam despre bunica.)
D: Cui i-ai povestit?(Ioanei i-am povestit.)
-compl.de agent: Ac: De cine ai fost ajutata? (Am fost ajutata de colegi.)
-compl. circum. de loc:Ac: La cine ai fost? (Am fost la vecini)
Observatii:
1.Pronumele interogativ cine? nu devine adjectiv.
2.Toate adjectivele interogative au aceeasi functie sintactica de atribut adjectival.
N: Care carte -ti lipseste?
Ac: Despre ce intamplare povestesti?
D: Carui copil i te adresezi?
G: Raspunsul carui coleg ti-a placut?
3. Pronumele interogativ CE este invariabil
4. Pronumele au functia sintactica, cazul, numarul si genul de la substantivul pe care il inlocuiesc.

10.**PRONUMELE SI ADJECTIVUL RELATIV**
Forme:
a)simple: N:cine N-Ac: care? N-Ac: ce? N-Ac: cat? cata? cati? cate?
Ac:(pe) cine G-D:caruia? G-D:nu are forme G-D: cator?
D:cui careia?
G: (al,a,ai,ale) cui carora?

b)compuse

	m.sg.	f.sg.	m.pl.	f.pl.
N-Ac:	cel ce	ceea ce	cei ce	cele ce
D-G:	celui ce	celei ce	celor ce	

Functii sintactice: aceleasi cu ale pronumelui interogativ, doar ca exemplele trebuie introduse in fraze, in asa fel, incat pronumele sa devina relativ (el leaga o propozitie secundara de regenta ei). Functia poate fi aflata prin inlocuirea substantivelor pe care le substituie.
Ex: -subiect: Stiu / cine vine.
-nume predicativ: Am aflat/ care este sora mea.
-atribut pronominal: Ma intereseaza/ ai cui bani lipseau.
Obs. 1. In anumite situatii pronumele relative pot deveni echivalente ca sens cu pronumele nehotarate (S-a dus care pe unde a apucat).
2. Pronumele relative pot intra in componenta unor locutiuni, expresii pronominale si adverbiale (care mai de care, care pe care, cine stie, cine stie cand, din ce in ce, cate si mai cate).

♦ ***ARTICOLUL***
Partea de vorbire flexibila care insoteste un substantiv, aratand in ce masura acesta e cunoscut vorbitorului.
1. CLASIFICAREA ARTICOLULUI
a) dupa inteles: - articol hotarat (propriu-zis) - arata ca obiectul denumit de substantiv este cunoscut vorbitorului sau considerat ca atare.
- articol nehotarat - prezinta obiectul denumit de substantiv ca nefiind bine cunoscut vorbitorului.
- articol posesiv (genitival) - leaga substantivul care denumeste posesorul de obiectul posedat.
- articol demonstrative (adjectival) - leaga un substantiv de substantivul regent.

b) dupa pozitie: - articol enclitic - se lipeste la sfarsitul cuvantului (omul ,cartea)
articol proclitic - se afla in fata substantivului determinat (un caiet, niste carti)
Atentie! 1. Articolul luat separat (fara cuvantul care il insoteste) nu are sens.
2. Articolul poate insoti - un substantiv (poezia, un om, lui Mihai)
un adjectiv (silitorul elev, floarea cea frumoasa)
un numeral (al doilea, a treia)
3.Articolul se analizeaza impreuna cu partea de vorbire pe care o insoteste (singur nu are functie sintactica).
4.Articolul are forme omonime cu alte parti de vorbire, dar poate fi depistat cu usurinta comparand opozitiile de numar
(un caiet/niste caiete, un caiet/doua caiete; (articol-numeral))

2. **ARTICOLUL HOTARAT**

Se ataseaza substantivului, direct sau cu ajutorul unei vocale de legatura, aratand ca obiectul denumit de acesta este cunoscut vorbitorului

Forme flexionare:

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N-Ac	-l	-i	-a	-le	-l	-le
G-D	-lui	-lor	-ei	-lor	-lui	-lor

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N-Ac	elevul	Elevii	Eleva	Elevele	Scaunul	Scaunele
G-D	Elevului	Elevilor	Elevei	Elevelor	Scaunului	Scaunelor
V	Elevule!	Elevilor!	Elevo!	Elevelor!	Scaunule!	Scaunelor!

Atentie! 1.Articolul hotarat apare ca element constructiv in structura unor pronume - dansul, dansa, in aceste cazuri nefiind analizabil.
2.Prin articulare, unele adverbe si locutiuni adverbiale se transforma in prepozitii si locutiuni prepozitionale (inaintea, inapoia, in fata).
3.Substantivele feminine nume proprii de origine autohtona, terminate in vocala “A” se articuleaza hotarat enclitic (cartea Mariei, Ioanei) iar cele de origine straina se articuleaza hotarat proclitic (cartea lui Jeni, lui Carmen).
4.Substantivele articulate hotarat care denumesc momentele zilei sau diviziuni de timp isi schimba valoarea gramaticala si devin adverbe (ziua, seara, joia, vara).
5.Cand sunt precedate de prepozitii substantivele in Ac. nu se articuleaza (merge la scoalã), dar se articuleaza cand sunt insotite de un atribut (merge la scoala de muzica).

3. **ARTICOLUL NEHOTARAT**

Insoteste un substantiv, precedandu-l intotdeauna, aratand obiectul definit de acesta nu este cunoscut vorbitorului.

Forme flexionare:

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N-Ac	Un elev	Niste elevi	O eleva	Niste eleve	Un scaun	Niste scaune
G-D	Unui	Unor	Unei	Unor	Unui	Unor

	elev	elevi	eleve	eleve	scaun	scaune

Observatii:
1. Formele UN si O ale articolului hotarat sunt omonime cu cele ale numeralului cardinal si ale adjectivului pronominal nehotarat. Se pot deosebi in context: UN si O sunt:
a) articole, cand le corespunde NISTE (o carte/niste carti)
b) numerale, cand la plural le corespunde un numeral (un elev/ doi elevi)
c) adjective pronominale nehotarate, cand la plural intra in corelatie cu unii, unele (o carte/unele carti)
2.Cand insoteste alte parti de vorbire, articolul nehotarat le transforma in substantive (du-te-vino/un du-te-vino).
3.Articolul nehotarat poate transforma numele proprii in nume comune (Hercule/ un hercule).
4.Forma de plural a articolului nehotarat NISTE poate fi folosita si la forma de singular a unor substantive, conferindu-i un sens deosebit (un peste/ niste peste/niste pesti) fata de pluralul articulat
5.Cuvantul niste cu intelesul "cativa", "un pic de" nu e articol, ci adjectiv pronominal nehotarat.

4. **ARTICOLUL POSESIV (GENITIVAL)**

Se aseaza inintea unui substantiv sau pronume in G, inaintea unui adjectiv posesiv sau a unui numeral ordinal si leaga, de obicei, numele obiectului posedat de cel al posesorului; se numeste posesiv, deoarece indica posesia (apartenenta) si genitival deoarece intra in componenta intrebarii genitivului.
Observatii: 1.Forma de G-D **alor** apare numai in structura pronumelui posesiv la G-D (Port de grija **alor mei**)
2.La numeralul ordinal, **al, a** este element constitutiv, indicand, impreuna cu articolul hotarat, genul acestuia (**al** treilea/ **a** treia)

Atentie:Formele articolului posesiv **al, a, ai, ale** se scriu intotdeauna intr-un singur cuvant. Nu le confundati cu secventele omonime ca:
-prepozitia la infinitiv a + pronume personale neaccentuate la Ac sau D (a-i vedea/ a-I vedea)
-prepozitia a + le (pronume personal in D. sau Ac, plural, feminin)

5. **ARTICOLUL DEMONSTRATIV (ADJECTIVAL)**

Leaga un adjectiv de substantivul regent; ajuta la substantivizarea adjectivului si a numeralului (cei tari,cei doi, celde-al doilea)si la formarea superlativului relativ (cel mai bun)

Forme flexionare

Cazul	Masculin		Feminin	
	Singular	Plural	Singular	Plural
N – Ac	Cel	Cei	Cea	Cele
D	Celui	Celor	Celei	celor

Observatii:
1. Articolul demonstrativ se analizeaza impreuna cu partea de vorbire pe care o insoteste
2.Cel apare frecvent ca termen regent, insotit de un determinant obligatoriu, deci, in aceste situatii, cel are valoarea pronominala (Cel de aici/ cea de acolo)

3.Formele articolului demonstrativ se scriu totdeauna in singur cuvant si trebuie deosebite de secventele omonime -pronume interogativ-relativ ce + pronume neaccentuat in D, Ac (ce-l intrebi? / ce-i spui?)
-pronume ce + le (pronume neaccentuat de D si Ac pl.) (ce le dai/ ce le spui)
4. Articolul demonstrativ (adjectival) are flexiune de gen, numar si caz asemanatoare cu a pronumelui demonstrativ de departare acela, de care se deosebeste prin absenta elementului initial si a celui final a

♦ ***ADJECTIVUL***

Partea de vorbire flexibila care exprima insusirea unui obiect si se acorda in gen, numar si caz cu substantivul determinat
Observatii: Adjectivul poate exprima:
-proprietati ale obiectelor sau fiintelor (greu, mic, usor, luminos)
-materia din care este facut un obiect (metalia, lemnos)
-elementele constitutive ale unei colectivitati (taranesc, studentesc)
-referirea la posesor sau la origine (casa olteneasca)

1. Clasificarea adjectivelor

a) dupa forma: - variabile - cu 2 terminatii - la sg. au o forma pentru masculin si alta pentru feminin (bun / buna)
- cu o terminatie - la sg. au aceeasi forma pentru masculin si feminin (casa / baiat mare)
- invariabile - provenite din adverbe (gata, asa, astfel)
  - provenite din imprumuturi vechi (ditai, sadea)
  - provenite din imprumuturi desemnand culori (crem, bleu, maro)

b) dupa origine: - propriu-zise(verde, bun, inalt)
-pronominale -posesive (caietul meu/tau/sau)
-demonstrative (fata aceasta/aceea)
-interogative (care fata?)
-nehotarate (unii baieti/ unele fete)
-relative (ce fata)
-negative (nici un om)
-de intarire (fata insasi)

Observatii: Adjectivele variabile, cu o terminatie, se termina, de obicei in vocala **E**

b) din punct de vedere semantic:
-calificative-primare (simple)- bun, frumos, albastru
-derivate cu ajutorul sufixelor (timpuriu, tineresc)
-determinative (provenite din alte parti de vorbire)
- pronominale -posesive (cartea mea/ta/sa)
-demonstrative (cartea aceasta/aceea)
-interogative (care mama?)
-nehotarate(unii baieti/ unele fete)
-relative(ce carte)
-negative(nici o fapta)
-de intarire (el insusi)
-numerale (trei elevi)
-participiale (pagina scrisa)
-gerunziale (masca razanda)
-adverbiale (barbat bine)

d)dupa numarul formelor flexionare realizate in declinare:
-cu 4 forme flexionare (in functie de gen, numar si caz) -propriu-zise (bun, simplu)
-participiale (iubit)
-gerunziale (suferind)
-cu 3 forme flexionare -cele terminate in consoanele C si G (lung, adanc)
-derivate cu sufixele -TOR, -ESC, -IU (satesc,cenusiu)
-cu 2 forme flexionare -terminate in E (dulce)
-terminate in consoana palatala (vechi, dibaci)
-terminate in diftong (balai, rotofei)
-invariabile (maro, eficace, motrice)

Observatii: 1.De regula se aseaza dupa substantive (sunt postpuse)
2.Din punct de vedere sintactic, adjectivul poate avea urmatoarele functii:
-atribut(adjectival) - baiat bun, floare frumoasa
-nume predicativ (cand determina un verb copulativ) - Ana este cuminte.
-diferite feluri de complemente (determina un verb predicativ) - Din verde s-a facut galben.
3.Din punct de vedere stilistic, adjectivele sunt epitete
4.Sufixe adjectivale frecvente: -esc, -tor,-ean,-iu,-aret,-nic,-os
5.In categoria adjective calificative intra si locutiunile adjectivale(cu scaun la cap,de geniu)
6.Adjectivul poate sta si inaintea substantivului, de topica depinzand si articularea sa

2. **Flexiunea adjectivului**

In functie de flexiune, adjectivele sunt variabile si invariabile; cele variabile se modifica dupa gen, numar si caz, prin desinente, insotite sau nu de alternante fonetice.

Desinente de gen (la singular):
Masculin/Neutru – Feminin
-u -u - --a -e -a –e
simplu-a / albastru-a / auriu-e/ cenusiu-e / bun-a / frumos-frumoasa / amarui-e / vechi-e

Modificari dupa cazuri:

Observatii:Adjectivul sta dupa substantiv, sau poate sa preceada substantivul.
1.Cand adjectivul sta dupa substantiv, el nu se articuleaza.
2.Cand adjectivul sta inaintea substantivului, el capata o semnificatie speciala care ii mareste expresivitatea.
3.Unele adjective au o topica fixa in raport cu substantivul. De exemplu adjectivele pronominale stau numai in fata substantivului (oricare om) precum adj. “biet”. Pe de alta parte adjectivele provenite din participii stau numai dupa substantiv (pomul laudat).
4.Unele adjective isi schimba sensul in functie de topica (are o parte buna - opusa lui rea / O buna parte nu au - o parte dintr-un intreg)
5.Adjectivele invariabile au o singura forma pentru toate genurile, numerele si cazurile. Din aceasta categorie fac parte adjectivele nume

de culori (bej, crem), adjectivele terminate in -CE (eficace), adjectivele cuvinte vechi in limba (sadea, gata,ditamai).
3.**Gradele de comparatie**
Sunt forme pe care le ia adjectivul pentru a arata in ce masura un obiect poseda o insusire in raport cu alte obiecte sau cu alte momente ale existentei sale; nu se exprima prin desinente, ci prin constructii sintactice speciale.
Gradul pozitiv (exprima o insusire a obiectului fara a o raporta la un alt obiect sau la alt moment) - cer senin, nor negru.
Gradul comparative (exprima insusirea unui obiect in raport cu insusirile unui alt obiect, stabilind raporturi de egalitate sau inegalitate)

-**de superioritate** (mai scump)
-**de egalitate** (la fel de scump)
-de inferioritate (mai putin scump).

Gradul superlativ **-relativ** (exprima insusirile la cel mai inalt sau cel mai scazut grad, prin comparatie cu alt obiect)

-*de superioritate* (cel mai scump)
-*de inferioritate* (cel mai putin scump)
-**absolut** (arata gradul cel mai inalt sau mai scazut grad, fara a compara obiectul) foarte scump.

<u>Mijloace afective de formare a superlativului absolut</u>
-adverbe si loc. adverbiale cu valoare expresiva (extraordinar, extrem, grozav, nemaipomenit, nespus, din cale-afara, cu totul si cu totul)
-adverbe, adjective, substantive si locutiuni ce exprima notiuni dezagreabile, intensificand negativ sau pozitiv insusirea (destept nevoie mare, sarac lipit, putred de bogat, atat amar de vreme)
-repetitia adjectivului (desteptul desteptilor, o apa adanca, adanca)
-constructii exclamative (Cat de mare e!)
-procedee lexicale, prin derivarea adjectivului la grad pozitiv cu prefixe sau sufixe cu sens superlativ (arhi-, super-, extra-,ultra-,supra-,prea-,-isim)
-procedee fonetice prin lungirea vocalei (o apa adaaaaaaaaaaanca!)
<u>Adjective fara grade de comparatie</u>
-adjectivele care la origine sunt vechi comparative sau superlative (inferior, superior, major, minor, oportun, posterior, ulterior, extrem, maxim, minim,suprem)
-adjectivele care exprima insusiri ale caror sens nu poate fi modificat prin comparatie (asemenea, complet, desavarsit, deplin, intreg, mort, unic, ultim, oral)
-adjective din domeniul stiintei (adipoasa, hidrofila, acvatic, energetica)
Functii sintactice:
-atribut adjectival (se intalneste in toate cele 5 cazuri): Mama draga, iarta-ma!

-nume predicativ: Florile sunt uscate.
-complement indirect: Din rosie s-a facut galbena
-complement circumstantial de timp: Il cunoasc de mic.
-complement circumstantial de cauza: De lenes ce era ,nici mancarea n-o gusta.

♦ ***<u>NUMERALUL</u>***
Partea de vorbire flexibila care exprima un numar, o determinare numerica a obiectelor, ordinea sau distributia lor prin numarare.
Clasificarea numeralului:
a)cardinal:

-propriu-zise- exprima un numar abstract sau un numar de obiecte. Pot fi simple (unu, doi) sau compuse (unsprezece)
-colective: exprima insotirea, ideea de grup (amandoi, tustrei)
-multiplicative: arata de cate ori creste o cantitate sau se mareste o actiune (indoit,intreit)
-distributive: exprima repartizarea si gruparea numerica a obiectelor (cate unul)
-adverbiale (de repetitie):indica de cate ori se indeplineste o actiune (o data, de doua ori)
-fractionare: o zecime, miime
b)ordinal: exprima ordinea prin numarare a obiectelor sau actiunilor intr-o insiruire (intaiul, primul, secundul)

1.**Numeralul cardinal propriu-zis**

Poate fi -simplu (numerele de la unu la zece + suta, mie, milion, miliard, trilion, bilion)
-compus: mod de formare:
a) de la unsprezece la nouasprezece, unitatea se leaga de zece cu ajutorul prep. **SPRE**
b) de la douazeci la nouazeci, unitatea se leaga direct de pluralul "zeci" (patruzeci), iar zecile se leaga de unitati cu ajutorul conjunctiei **SI** (patruzeci si doi)
De la o suta in sus numeralul care exprima numarul sutelor, al miilor se aseaza inaintea unitatilor imediat inferioare.
Atentie! 1.Se scriu intr-un cuvant numeralele compuse de la unsprezece la nouasprezece si cele care exprima numarul zecilor (treizeci), toate celelalte sciindu-se separat (trei sute patruzeci si trei)
2.Pronuntari gresite: paispe, cinspe, cinzeci
3.Numeralul cardinal (ca si celelalte tipuri de numerale) poate aparea singur in comunicare, caz in care are valoare substantivala (si functii sintactice corespunzatoare acestuia), poate insoti substantivul, cand are valoare adjectivala, sau poate insoti verbul, cand are valoare adverbiala si functia de complement circumstantial.
4.Numeralele unu si doi variaza in functie de gen.
5.De la doi, raporturile de la G-D se exprima astfel: la G cu prep A sau cu ajutorul articolului demonstrativ CEL; la D se foloseste prepozitia LA sau articolul demonstrativ CEL (caietele a doi elevi / celor doua fete; s-au impartit carti la treizeci de copii / celor treizeci de copii)
6.Numeralele zece, suta, mie, milion, miliard au flexiune asemanatoare cu a substantivelor, dupa numar si caz si pot fi articulate. Omonimia dintre numeral si pronume nehotarate sau adjective pronominale nehotarate sau articole se rezolva in context. Numeralele se identifica cu intrebarile CATI? , CATE?
7.Prin articulare, numeralul devine substantiv (A luat un zece la matematica).
8.Numeralele unu si doi intra in componenta unor locutiuni si expresii cu valoare adjectivala sau adverbiala (tot unul si unul, de unul singur, nici una, nici doua, cu una, cu doua).

2. **Numeralul colectiv**

Mod de formare - de la trei la opt, numeralele colective se formeaza cu -TUS (provenit din toti) sau cu CATE(SI) (catesipatru, catesitrei) ultimele forme fiind folosite in limbajul popular sau familiar

Observatii: 1.Forma **amandoi**, care exprima o colectivitate alcatuita din doua unitati, are flexiune de gen si caz (amandoi / amandoua / amandurora).

2.Cand sta inaintea unui substantiv, **amandurora** isi pierde A-ul final de la G-D (caietele amanduror copiilor).

3.**Amandoi** are ca sinonim forma **ambii**, cu forme distincte pentru gen si G-D (ambele / ambilor / ambelor).

4.**Toti, toate** + numeral cardinal au sens de numeral colectiv (Toti sase au plecat).

5.Tot sens de numeral colectiv au si substantivele **pereche** si **duzina**.

6.Folosit singur, numeralul colectiv are valoare substantivala, iar cand insoteste un substantiv are valoare adjectivala si functie de atribut.

3.**Numeralul multiplicativ**

Mod de formare: se formeaza de la numeralul cardinal prin derivarea cu prefixul IN- si sufixul -IT (intreit,inzecit)

Observatii: 1. Cand insoteste un substantiv (cu care se acorda in gen, numar si caz)are valoare adjectivala si functie de atribut;langa un verb, are valoare adverbiala si functie de complement circumstantial, iar prin articulare se substantivizeaza

2.**Indoit** si **intreit** au sinonime neologice pe **dublu** si **triplu**.

4.**Numeralul distributiv**

Mod de formare:din adverbul CATE + numeralul cardinal (cate doi, cate trei)

Nu uita!

1.Numeralele formate cu unu si doi au forme distincte de gen (cate unul/cate una) si la G-D(cate unuia / cate uneia).

2.Si numeralul distributiv poate avea valoare substantivala, adjectivala sau adverbiala, cu functii
sintactice corespunzatoare.

5.**Numeralul adverbial**

Mod de formare: din prepozitia DE + numeral cardinal + ORI, cu exceptia primului termen al seriei, "**o data**", format din numeralul cardinal cu valoare adjectivala O si substantivul DATA

Observatii:

1.Ideea de repetare a actiunii se poate reda si printr-o constructie numerala sinonima formata din numeralul ordinal + substantivul OARA (a venit a doua oara)

2.Numeralele **de doua ori** si **de trei ori** au ca sinonime neologice **bis** si **tert**.

6.**Numeralul ordinal**

Mod de formare: de la doi in sus numeralul ordinal se formeaza din numeralul cardinal insotit de secventele **al...lea**, la masculin si **a...a,** la feminin

Observatii:

1.Seria numeralului ordinal incepe cu **intai(ul**), care are flexiune de gen, numar si caz si poate fi articulat cand apare singur sau in fata substantivului pe care il determina. Sinonimul **prim** are un comportament morfologic si sintactic identic (primul / prima; primului / primei).

2.Toata seria numeralului ordinal are forme deosebite de gen.

3.Formele de G-D se exprima prin **cel de + numeral ordinal**, marca de caz fiind preluata de **cel** (Celui de-al doilea)

4.Numeralel **al doilea** si **al treilea** au sinonime neologice pe **secund** si **tert.**

5.**Dintai** este o forma a numeralului ordinal in care prepozitia **de** s-a contopit cu numeralul **INTAI.**

6.In limba contemporana vorbitorii au tendinta de a inlocui numeralul ordinal prin cel cardinal (trimestrul doi/ al doilea). Se recomanda folosirea doar in cazul numerelor mari.
7.Adjectivele **primar** si **ultim**, ca si locutiunea adjectivala **cel (cea) din urma**, au valoare de numeral ordinal.
Functii sintactice:
-subiect: A raspuns al treilea din catalog.
-nume predicativ: Voi sunteti doi.
-atribut adjectival: Maine vor veni trei invitati.
-atribut exprimat prin numeral cu valoare substantivala: Interventia a doi dintre ei a fost salutara.
-complement direct: L-a chemat pe al doilea.
-complement indirect: Vorbeam despre doi dintre ei.
-complement de agent: A fost ajutat de trei dintre colegi.
-complement circumstantial de mod: A fost rasplatit insutit.

♦ ***ADVERBUL***

Partea de vorbire neflexibila care arata caracteristica unei actiuni, a unei insusiri sau a unei stari, indicand imprejurarea in care are loc actiunea.Poate determina un verb, un adverb, un adjectiv, o interjectie cu valoare verbala
1.**Clasificarea adverbului**

a)dupa inteles:-adverbe de loc (acolo, afara,aproape,departe)
-adverbe de timp (astazi, atunci, curand)
-adverbe de mod (asa, bine, anevoie,degeaba)
-adverbe de afirmatie (da, bineinteles, fireste)
-adverbe de negatie (nu, ba, nici, dimpotriva)
b)dupa forma: -adverbe simple (lesne, aici, aproape)
-adverbe compuse (asta-vara, oriunde, oarecum)
c)dupa origine:-adverbe primare (cam, foarte, aici, apoi, bine)
-adverbe provenite din alte parti de vorbire:
-prin derivare cu sufixe (realmente, pieptis, taras, frateste)
-din adjective-participii (tare, clar)
-din substantive (ziua, noaptea, vara)
-din pronume relativ-interogative (cand,unde,cum)
-din alte promune-nehotarat, demonstrativ, negativ (candva, undeva, nicicand)
Obs.: Exista si alte adverbe corelative corespunzatoare intr-o regenta prezentei in subordonata a unui adverb relative.
2.**Gradele de comparatie**
Pentru ca adverbul nu se declina si nu se conjuga, dar in schimb are grade de comparatie, se spune despre el ca se afla la granita dintre partile de vorbire flexibile si cele neflexibile
Gradele de comparatie ale adverbului sunt aceleasi ca la adjective:
-Gradul pozitiv: bine
-Gradul comparativ -de superioritate: mai bine
-de egalitate: la fel de bine
-de inferioritate: mai putin bine

-Gradul superlativ -relativ -de superioritate: cel mai bine
-de inferioritate: cel mai putin bine
-absolut : foarte bine
Nu uita!

1.Nu toate adverbele au grade de comparatie, iar unele au doar gradul pozitiv si gradul comparativ (incolo,inainte).
2.La formarea superlativului relativ al adverbului **cel** este invariabil, pe cand la adjectiv se acorda cu regentul sau.
3.Adverbele **mai, putin, foarte, prea, tare** ajuta la formarea gradelor de comparatie
3.**Locutiuni adverbiale**
Grupuri de cuvinte cu sens unitar si cu rol de adverb
-Locutiunile adverbiale sunt: de loc, de mod si de timp
-In structura lor pot intra substantive, adjective (participii), numerale, adverbe precedate de prepozitii (in fata, peste tot, din loc in loc, din vreme ce, pe inserate, cu de-a sila, de asta seara)
-Pot fi formate prin repetarea unor substantive, adverbe (ora de ora, din an in an, asa si asa)
4.**Functii sintactice**
-Cea mai frecventa functie sintactica a adverbului si a locutiunii adverbiale este cea de complement circumstantial de loc/ de mod/ de timp.
-Adverbul (locutiunea adverbiala) mai poate indeplini functia de atribut adverbial (Am deschis fereastra de jos).
-Unele adverbe (locutiuni adverbiale) pot fi predicate, de ele depinzand propozitii subordonate subiective, in cazul in care adverbele sunt urmate de elementele de relatie **ca, sa, ca sa, daca, de** (bine, adevarat, fireste, sigur, negresit, posibil, pesemne, probabil, fara indoiala, de buna seama, poate, cu siguranta)
<u>Observatii</u>:
1.Adverbele **chiar, doar, mai, nici, nu, numai, macar** nu au functie sintactica, intrand in componenta partilor de propozitie pe care le insotesc.
2.Adverbele (locutiunile adverbiale) pot fi numite si predicative, cand intra in componenta unui predicat nominal (Asa sunt toti parintii).
5.**Ortografia adverbelor si a locutiunilor adverbiale**
a)Se scriu intr-un cuvant (adverbele compuse cu fuziune desavarsita)
-prepozitie + adverb (deasupra, degeaba, deplin)
-adjectiv+substantiv (bunaoara, deseori)
-adverb+ fie-/oare-/ori-/va- antepus sau postpus (fiecum, oricum, candva, cumva)
-adjectiv pronominal + adverb (alaltaieri)
-adverb + adverb (nicicand, nicicum, niciodata)
-adverb+ conjunctie (asadar)
b)Se scriu cu cratima:
-adjectivul asta + substantiv (asta-vara, asta-seara, asta-noapte)
-prepozitia dupa + substantiv (dupa-amiaza, dupa-masa)
-prepozitia intru/dintru + adverb (dintr-adins, intr-adancime)
-prepozitie compusa <u>de-a</u> din locutiunile adverbiale (de-a busilea, de-a berbeleacul, de-a valma)
-locutiunile adverbiale formate din :
-doua substantive (calea-valea)
-un substantiv+ un adverb (caine-caineste)
-doua verbe (treaca-mearga)
-doua adverbe (incet-incet)

c) Se scriu in cuvinte separate locutiunile adverbiale alcatuite din cuvinte care-si pastreaza intelesul si pot exista independent in vorbire (de

obicei, de jur imprejur, la maximum, la o parte, in afara, intre timp, in van, pe negandite).

♦ ***<u>PREPOZITIA</u>***

Partea de vorbire neflexibila care leaga atributele si complementele de cuvintele pe care le determina

1.**Clasificarea prepozitiilor**

a)dupa forma -simple (a, contra, cu, spre, sub, din, de)
-compuse (despre, de la, de pe la, inspre, de sub, de pe langa)

b)dupa origine -prepozitii propriu-zise (de, din, la, pe, langa)
-provenite din -substantive (gratie, multumita)
-participii (datorita)
-adverbe (impotriva, deasupra)

c)dupa regimul cazual:

-prepozitii care cer cazul acuzativ: cu, din, de, despre, dinspre, inspre, pentru, prin, sub etc.

-prepozitii care cer cazul genitiv:asupra, contra, impotriva etc. (aici intra categoria prepozitiilor provenite din adverbe cu aspect articulat)

-prepozitii care cer cazul dativ:gratie, multumita, datorita, conform, potrivit, contrar,aidoma si asemenea (aici intra prepozitiile provenite din substantive, verbe la participiu sau adverbe)

<u>Nu uita</u>! Prepozitia si locutiunea prepozitionala nu au functie sintactica. Ele se analizeaza impreuna cu atributele sau complementele pe care le leaga de cuvantul determinat

2.**Locutiunile prepozitionale**

Grupuri de cuvinte cu inteles unitar si cu rol de prepozitie

Ele sunt alcatuite din una sau doua prepozitii si o alta parte de vorbire

a)un substantiv (in fata, in spatele, din cauza, in loc de)
b)un adverb cu sau fara aspect articulat (in josul, in afara de)
c)adjectivul “tot” (cu tot cu)

<u>Nu uita</u>! Locutiunile prepozitionale cer genitivul sau acuzativul; acuzativul, cand ultimul termen este o prepozitie (alaturi de, afara de, conform cu, relativ la); genitivul, cand ultimul termen este un substantiv articulat sau un adverb cu aspect articulat (in fata, in urma, de-a latul).

♦ ***<u>INTERJECTIA</u>***

Partea de vorbire neflexibila care exprima, fara sa le denumeasca, stari sufletesti sau volitionale, ori reproduce (aproximativ) sunete si zgomote din natura.

Interjectiile pot fi alcatuite din:-un sunet (o! a!)
-mai multe sunete (ooo! ah!)
-doua sau mai multe silabe (aoleu!)
-un cuvant repetat (mac-mac!)
-din mai multe cuvinte (trosc-pleosc!)

Interjectiile pot reda: -stari sufletesti:-durere (au! vai!), teama (aoleu!), nemultumire (oh!), dispret (halal!), deznadejde (vai!), ciuda (uf!), indoiala (hm!), mirare (aaa!), admiratie (a! o!), entuziastm (ura!)
-zgomote din natura sau din lumea inconjuratoare (trap! poc! fas! scart!)
-sunete care insotesc acte fiziologice umane (hapciu! hac!)
-sunete emise de animale, pasari, insecte (ham! cucu! bzzz!)

Functii sintactice:
-pot fi folosite cu valoare de predicat (interjectii predicative): Hai in casa!
-subiect: De afara se auzea mereu: trosc!
-complement direct: Ei auzeau: poc!
-nume predicativ: E vai de ei.
-atribut: Indemnul mars! ii era cunoscut.

♦ ***<u>CONJUNCTIA</u>***

Partea de vorbire neflexibila care leaga, in fraza doua propozitii sau in propozitie, doua cuvinte cu aceeasi functie sintactica

1.**Clasificarea conjunctiilor**

a)dupa forma -simple (si, iar, dar, ca, sa, daca)
-compuse (caci, asadar, fiindca, ca sa)

b)dupa functie:-coordonatoare-copulative (si, nici)
-adversative (dar, iar, ci, ba, insa)
-disjunctive (sau, ori,fie)
-conclusive (deci, asadar, va sa zica)
-subordonatoare-cauzale (caci, deoarece, fiindca)
-de scop (sa, ca sa)
-conditionale (daca, de)
-concesive (desi)
-consecutive (incat, ca, de)
-de mod (precum, ca)

<u>Nu uita</u>! Si alte parti de vorbire pot avea valoare de conjunctie:
-pronumele relativ (care, cine, ce)
-adverbele relative (cand, cum, unde, cat, precum, incotro)
-alte adverbe (asadar, doar)

<u>Atentie</u>! Pentru a determina natura unui raport de coordonare sau de subordonare se foloseste procedeul corelativelor. In coordonare, procedeul consta in repetarea conjunctiei ori…ori/sau…sau. In subordonare, conjunctiei din propozitia subordonata ii corespunde in propozitia regenta un adverb sau un cuvant cu valoare adverbiala (desi, totusi).

2.**Locutiuni conjunctionale**:

Grupuri de cuvinte cu inteles unitar si rol de conjunctie. In alcatuirea lor intra totdeauna o conjunctie sau o alta parte de vorbire cu valoare de conjunctie.
Locutiuni conjunctionale:
-coordonatoare-copulative (cat si, precum si, ci si, nu numai)
-adversative (numai ca, in schimb)
-conclusive (prin urmare, de aceea)
-subordonatoare-cauzale (din cauza ca, din pricina ca)
-de scop (pentru ca sa, cu scopul sa)
-conditionale (cu conditia sa, in caz ca)
-concesive (macar ca, cu toate ca, chiar daca, chiar de)
-de loc (de unde, pana unde)
-consecutive (asa ca)
-de mod (asa cum, ca si cum, ca si cand, fara ca sa)
-de timp (pana ce, pana sa, in timp ce, ori de cate ori)

<u>Observatii</u>:
1.O conunctie sau locutiune conjunctionala poate introduce mai multe tipiuri de subordonate, in functie de context (cu exceptia celor prezentate)
2.Exista locutiuni conjunctionale care pot introduce numai anumite subordonate: de loc, de timp, de mod, concesive.